

Εικονογραφημένο Λεξικό

Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού

Το Πρώτο μου Λεξικό

Τόμος 13ος

(Ρ, ρ - Σ, σ (-σοφίτα))

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

**Αγγελική Ευθυμίου, Λέκτ. Δημοκρί-
τειου Παν. Θράκης
Ηλίας Δήμος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
Μαρία Μητσιάκη, Φιλόλογος
Ιουλία Αντύπα, Λεξικογράφος**

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

**Α. Ν. Συμεωνίδου-Χριστίδου,
Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Κωνσταντίνος Παπανδρέου,
Σχολικός Σύμβουλος
Εμμανουήλ Χαρίτος,
Εκπαιδευτικός Π.Ε.**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

**Λήδα Βαρβαρούση, Εικονογράφος
– Σκιτσογράφος**

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Ελένη Λεοντσίνη, Φιλόλογος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του
Παιδαγ. Ινστιτούτου
Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος
του Παιδαγωγ. Ινστιτ.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
Dr Αρετή Καραθανάση-
Κατσαούνου, Μόνιμη Πάρεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Αγγέλικα Κοροβέση, ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**
Ομάδα εργασίας για το Ινστιτούτο
Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**Προσαρμογή: Αγγελοπούλου
Μαρία, Εκπαιδευτικός
Παραδείση Μαρία, Εκπαιδευτικός
Επιμέλεια: Μπακάλη Άννα,
Εκπαιδευτικός**

**Επιστημονικός υπεύθυνος:
Βασίλης Κουρμπέτης, Σύμβουλος Α΄
του Υ.ΠΟ.ΠΑΙ.Θ**

**Υπεύθυνη του έργου:
Μαρία Γελαστοπούλου,
Μ.Εδ. Ειδικής Αγωγής**

**Τεχνική υποστήριξη: Κωνσταντίνος
Γκυρτής, Δρ. Πληροφορικής**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Αγγελική Ευθυμίου Ηλίας Δήμος
Μαρία Μητσιαάκη Ιουλία Αντύπα**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

**Εικονογραφημένο Λεξικό
Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού**

Το Πρώτο μου Λεξικό

**Τόμος 13ος
(Ρ, ρ – Σ,σ (-σοφίτα))**

Ι.Τ.Υ.Ε. ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια
2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκ-
παιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

**Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστι-
τούτου**

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή υποστηρι-
κτικού εκπαιδευτικού υλικού με βά-
ση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δη-
μοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστι-

τούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός

Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού

Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75%
από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό
Ταμείο και 25% από εθνικούς
πόρους.**

Προέλευση Χάρτη της Ελλάδας

**«Γνωρίζω την Ελλάδα» Γεωγραφί-
α Ε΄ Δημοτικού, Οργανισμός Εκδό-
σεως Διδακτικών Βιβλίων, Έκδοση
Δ΄, Αθήνα 2005**

Ρ ρ

ραβδί [το] ουσιαστικό (ραβδιά)

☑ Η νονά της Σταχτοπούτας είναι η καλή νεράιδα με το μαγικό ραβδί.

✓ Ραβδί είναι κι ένα λεπτό και μακρύ κομμάτι ξύλο που το έχουμε για να χτυπάμε κάτι.

○ βέργα

🎵 ρα-βδί 🖋️ 'παραμύθια'

ράβω, ράβομαι ρήμα (έραψα, θα ράψω)

☑ Όταν ράβεις, χρησιμοποιείς κλωστή και βελόνα για να ενώσεις κομμάτια ύφασμα και να φτιάξεις έτσι ένα ρούχο.

✓ Όταν μία πληγή είναι πολύ βαθιά, ο γιατρός τη ράβει για να κλείσει πιο γρήγορα. ◇ Της μαμάς του 'Ιγκλι της αρέσει πολύ το ράψιμο, της αρέσει πολύ να ράβει. Οι ραφές σ' ένα ρούχο είναι εκεί που ενώνονται τα κομμάτια του υφάσματος. Ο ράφτης είναι αυτός που ράβει ρούχα για τους άλλους. Όταν μία πληγή έχει κλείσει καλά, ο γιατρός βγάζει τα ράμματα.

🎵 ρά-βω

ράγα-----ραγίζω

ράγα [η] ουσιαστικό (ράγες)

☑ Οι ράγες είναι δύο παράλληλες μεταλλικές γραμμές στο έδαφος που πάνω τους τρέχουν τα τρένα. ○ σιδηροδρομική γραμμή 🎵 ρά-γα

- Πώς λέμε τη γυναίκα που ράβει ρούχα για άλλους;
- Τι μηχανή χρησιμοποιεί;

ραγίζω ρήμα (ράγισα, θα ραγίσω)

☑ Ένα φλιτζάνι ή ένα ποτήρι που πέφτει ποτήρι που πέφτει μπορεί να ραγίσει χωρίς να σπάσει.

◇ Αν ραγίσει, φαίνεται το

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ραγίζω-----ραδίκι ----

ράγισμα, δηλαδή μία γραμμή σαν σκίσιμο στην επιφάνειά του αλλά δε χωρίζεται σε κομμάτια όπως όταν σπάει.

🎵 ρα-γί-ζω

ραδίκι [το] ουσιαστικό(ραδίκια)

☑ Τα ραδίκια είναι χόρτα που μαζεύουμε στην εξοχή ή αγοράζουμε στην αγορά. Τα τρώμε βραστά σαν σαλάτα.

🎵 ρα-δί-κι

ράδιο-----ραδιόφωνο

ράδιο [το] ουσιαστικό
(ραδιόφωνα)

✓ Το ράδιο είναι το ραδιόφωνο.

◇ Το ραδιοταξί είναι το ταξί που καλούμε παίρνοντας τηλέφωνο από το σπίτι μας. ραδιόφωνο, ραδιοσταθμός

♪ ρά-δι-ο

ραδιοσταθμός [ο] ουσιαστικό
(ραδιοσταθμοί)

→ ραδιόφωνο

ραδιοταξί [το] ουσιαστικό

→ ράδιο

ραδιόφωνο [το] ουσιαστικό
(ραδιόφωνα)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ραδιόφωνο-----ρακέτα -----

☑ Στο ραδιόφωνο ακούμε μουσική, διάφορες εκπομπές και τις ειδήσεις. ◇ Η Αλίκη ακούει στο ραδιόφωνο τα τραγούδια που μεταδίδει ο αγαπημένος της ραδιοσταθμός. ραδιοφωνάκι, ράδιο. 🎵 ρα-δι-ό-φω-νο

ρακέτα [η] ουσιαστικό (ρακέτες)

☑ Χρησιμοποιούμε ρακέτα για να παίζουμε τένις ή πιγκ πογκ. Έχει ένα χερούλι για να την κρατάμε κι ένα στρογγυλό επίπεδο μέρος για να χτυπάμε μ' αυτό τη μπάλα. Η ρακέτα του πιγκ πογκ είναι μικρή και ξύλινη, ενώ του τένις είναι μεγαλύτερη κι έχει

ρακέτα-----ράμφος

ένα πλαστικό δίχτυ.

🎵 ρα-κέ-τα

ράλι [το] ουσιαστικό

☑️ Οι αγώνες αυτοκινήτων λέγονται **ράλι**. 🎵 ρά-λι

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ράμμα [το] ουσιαστικό
(ράμματα) → ράβω

ράμφος [το] ουσιαστικό
(ράμφη)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ράμφος-----ραντάρ -

☑ Τα πουλιά έχουν ράμφος. Μ' αυτό τρώνε, πίνουν και τσιμπούν. Είναι σκληρό κι έχει διάφορα σχήματα. Του πελαργού είναι μακρύ, ενώ της κότας μυτερό και κοντό. 🎵 ράμ-φος
✍ 'τα ζώα'

- Πώς είναι το ράμφος του αετού;

ραντάρ [το] ουσιαστικό

☑ Όλα τα σκάφη, όπως τα πλοία, τα αεροπλάνα και τα υποβρύχια έχουν ραντάρ. Το ραντάρ δείχνει σε μία οθόνη τα αντικείμενα που βρίσκονται στον δρόμο τους. 🎵 ρα-ντάρ

ραντάρ-----ράντζο

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ραντεβού [το] ουσιαστικό

☑ Όταν κλείνεις ραντεβού με κάποιον, κανονίζεις από πριν να τον συναντήσεις μία συγκεκριμένη ημέρα και ώρα.

🎵 ρα-ντε-βού

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ράντζο [το] ουσιαστικό (ράντζα)

☑ Το ράντζο είναι ένα πρόχειρο κρεβάτι με πόδια από ξύλο ή μέταλλο κι ένα χοντρό ύφασμα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ράντζο-----ραντίζω

αντί για στρώμα. Όταν δεν το χρειαζόμαστε, το διπλώνουμε για να μην πιάνει χώρο.

🎵 ρά-ντζο

ραντίζω, ραντίζομαι ρήμα
(ράντισα, θα ραντίσω)

☑ Όταν ραντίζεις κάτι, του ρίχνεις σταγόνες νερού ή άλλου υγρού.

🖋 Ο θείος Αλέκος έχει ειδικές μηχανές για να ραντίζει τα χωράφια του με φάρμακο.

○ ψεκάζω

◇ Το ράντισμα των χωραφιών γίνεται έτσι πολύ γρήγορα.

○ ψέκασμα 🎵 ρα-ντί-ζω

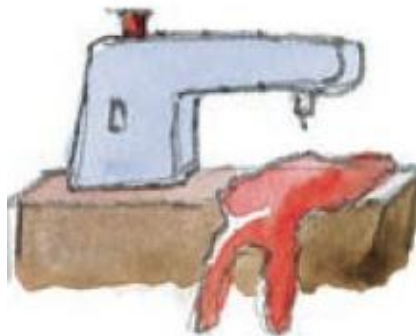
ραπτομηχανή-----ράσο

ραπτομηχανή [η] ουσιαστικό
(ραπτομηχανές)

☑ Με τη ραπτομηχανή ράβουμε γρηγορότερα απ' ό,τι με το χέρι χρησιμοποιώντας βελόνα.

◇ **ράβω, ράπτης, ράψιμο**

🎵 ρα-πτο-μη-χα-νή

ράσο [το] ουσιαστικό (ράσα)

☑ Τα ράσα είναι τα μαύρα, φαρδιά και μακριά ρούχα που φοράνε οι παπάδες, οι μοναχοί και οι μοναχές. 🎵 ρά-σο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ράτσα-----ράφι

ράτσα [η] ουσιαστικό (ράτσες)

☑ Υπάρχουν διάφορες ράτσες σκυλιών, όπως τα σκυλιά Δαλματίας, τα κανίς, τα μπουλντόγκ και τα λυκόσκυλα. Αν και όλα είναι σκυλιά, δε μοιάζουν καθόλου μεταξύ τους. 🎵 ρά-τσα

ραφή [η] ουσιαστικό (ραφές) → ράβω

ράφι [το] ουσιαστικό (ράφια)

☑ Οι ντουλάπες και οι βιβλιοθήκες έχουν ράφια. Τα ράφια είναι λεπτές σανίδες που πάνω τους τακτοποιούμε τα πράγματά μας.

🎵 ρά-φι

🖋 'το δωμάτιο'

ράφτης-----ρεβίθι

ράφτης [ο], **ράφτρα** [η]
ουσιαστικό (ράφτες, ράφτρες)
→ ρά-βω

ράχη [η] ουσιαστικό (ράχες)
☑ Η ράχη είναι το πίσω μέρος
του σώματος, από τη μέση μέχρι
τον σβέρκο. ○ πλάτη
✓ Η ράχη της καρέκλας είναι το
μέρος που ακουμπάμε την
πλάτη μας, όταν καθόμαστε.
○ πλάτη 🎵 ρά-χη

ρεβίθι [το] ουσιαστικό (ρεβίθια)
☑ Τα ρεβίθια είναι όσπρια με
στρογγυλό σχήμα και σχεδόν
άσπρο χρώμα, που τα τρώμε
σαν σούπα.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρεβίθι-----ρεζίλι

◇ Το ρεβίθι είναι ο καρπός της ρεβιθιάς. 🎵 ρε-βί-θι
Δες στραγάλι

ρεζέρβα [η] ουσιαστικό
(ρεζέρβες)

☑️ Η Αθηνά έχει πάντα ένα λάστιχο ρεζέρβα για το ποδήλατό της. Έτσι αν σκάσει ένα από τα λάστιχα, θα μπορεί να το αλλάξει.

🎵 ρε-ζέρ-βα

ρεζίλι [το] ουσιαστικό (ρεζίλια)

☑️ Όταν γίνεσαι ρεζίλι, νιώθεις ντροπή για κάτι δυσάρεστο που σου συνέβη μπροστά στους άλλους. ◇ Όταν κάνεις κάποιον ρεζίλι, τον ρεζιλεύεις. 🎵 ρε-ζί-λι

ρεκόρ-----ρέμα

ρεκόρ [το] ουσιαστικό

☑ Το ρεκόρ σ' ένα άθλημα είναι το καλύτερο αποτέλεσμα που έχει πετύχει κανείς. 🎵 ρε-κόρ - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρέμα [το] ουσιαστικό (ρέματα)

☑ Το ρέμα είναι ένα απότομο άνοιγμα της γης με ορμητικό νερό.

✓ Λέμε «μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα», όταν ξέρουμε πως όποια απόφαση κι αν πάρουμε, το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο κακό. 🎵 ρέ-μα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρεπορτάζ-----ρεπόρτερ

ρεπορτάζ [το] ουσιαστικό

✓ Στις ειδήσεις βλέπουμε πολλά ρεπορτάζ για ό,τι συμβαίνει στον κόσμο. Πληροφορίες και εικόνες που μαζεύουν οι δημοσιογράφοι σχετικά με ενδιαφέροντα θέματα ή πράγματα που γίνονται κάθε μέρα στον κόσμο.

◇ Αυτός που κάνει τα ρεπορτάζ, λέγεται ρεπόρτερ.

♪ ρε-πορ-τάζ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρεπόρτερ [ο], [η] ουσιαστικό
→ ρεπορτάζ

ρεσεψιόν-----ρετιρέ

ρεσεψιόν [η] ουσιαστικό

☑ Η ρεσεψιόν είναι το γραφείο που υποδέχεται τους πελάτες ενός ξενοδοχείου ή τους επιβάτες ενός πλοίου. 🎵 ρε-σε-ψιόν - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρέστα [τα] ουσιαστικό

☑ Τα ρέστα είναι τα λεφτά που σου επιστρέφουν, όταν πληρώνεις περισσότερα από το ποσό που σου ζητούν. 🎵 ρέ-στα - Δεν έχει ενικό αριθμό.

ρετιρέ [το] ουσιαστικό

☑ Το ρετιρέ είναι ο τελευταίος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρετιρέ-----ρεύμα

όροφος μίας πολυκατοικίας. Τα ρετιρέ έχουν μεγάλη βεράντα.

♪ ρε-τι-ρέ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρετσίνα [η] ουσιαστικό
(ρετσίνες)

☑ Η ρετσίνα είναι ένα ελληνικό άσπρο κρασί με άρωμα από ρετσίνι. ♦ Το ρετσίνι είναι ένα υγρό που βγαίνει από τον κορμό του πεύκου και κολλάει σαν κόλλα. ♫ ρε-τσί-να

ρεύμα [το] ουσιαστικό
(ρεύματα)

ρεύμα-----ρευστός

☑ Όταν κάνει ρεύμα, μπαίνει δυνατός αέρας από κάπου.
✓ Με το ηλεκτρικό ρεύμα λειτουργούν όλες οι ηλεκτρικές συσκευές κι έχουμε φως. 🎵 ρεύ-μα

ρεύομαι ρήμα (ρεύτηκα, θα ρευτώ)

☑ Όταν τρως πολύ, έχεις ανάγκη να ρευτείς, δηλαδή να βγάλεις από το στόμα σου αέρια κάνοντας θόρυβο. **◇ ρέψιμο**
🎵 ρεύ-ο-μαι

ρευστός, ρευστή, ρευστό επίθετο (ρευστοί, ρευστές, ρευστά)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρευστός-----ρημάζω

☑ Όταν κάτι είναι ρευστό, κυλάει όπως ένα υγρό. ● πηχτός
🎵 ρευστός

ρημάζω, ρημάζομαι ρήμα
(ρήμαξα, θα ρημάξω)

☑ Όταν ρημάζεις κάτι, το καταστρέφεις τελείως, το κάνεις ερείπιο. ✎ Το χιόνι ρήμαξε πολλά σπίτια στο χωριό του θείου Αλέκου. ✓ Όταν κάτι ρημάζει, καταστρέφεται σιγά σιγά και γίνεται έρημο, γιατί κανείς δεν το φροντίζει πια. ✎ Αν δεν είχε πάει ο θείος Αλέκος στο χωριό, το σπίτι του παππού θα είχε ρημάξει.

◇ «Ρημαδιό έγινε το δωμάτιο με τα κυνηγητά σας!» είπε η κυρία

ρημάζω-----ρηχός

Μαργαρίτα. Έγινε άνω κάτω.

🎵 ρη-μά-ζω

ρηχός, ρηχή, ρηχό επίθετο
(ρηχοί, ρηχές, ρηχά)

☑ Όταν το νερό είναι ρηχό, μπορούμε να πατήσουμε στον βυθό, γιατί έχει μικρό βάθος. ● βαθύς
✓ (σαν ουσιαστικό) Στη θάλασσα ο Κώστας και η Αθηνά κολυμπάνε στα ρηχά. ◇ Όταν το νερό ρη-
χαίνει, μικραίνει το βάθος του.

● βαθαίνω 🎵 ρη-χός

✍ 'αντίθετα'

- Σε τι πιάτο τρώμε τη σούπα; Σε ρηχό ή σε βαθύ;

- ρίγα-----ρίγανη

ρίγα [η] ουσιαστικό (ρίγες)

✓ Η μπλούζα της θείας Κατερίνας είναι άσπρη με μπλε ρίγες. Δηλαδή έχει μπλε γραμμές πάνω της.

◇ Η θεία Κατερίνα φοράει ριγέ μπλούζα. 🎵 ρί-γα

ρίγανη [η] ουσιαστικό

✓ Η ρίγανη είναι θάμνος με αρωματικά φύλλα και λουλούδια. Την ξεραίνουμε, την τρίβουμε και τη βάζουμε στο φαγητό για να το νοστιμέψει.

🎵 ρί-γα-νη

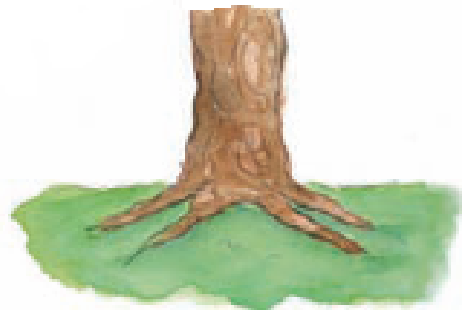
ριγέ-----ρίζα

ριγέ επίθετο → ρίγα

ρίζα [η] ουσιαστικό (ρίζες)

☑ Τα φυτά παίρνουν την τροφή που χρειάζονται από τις ρίζες τους που είναι κάτω από τη γη.

✓ Τα δόντια και τα μαλλιά μας έχουν κι αυτά ρίζες. ♦ Λέμε ότι ένα φυτό ριζώνει, όταν κάνει γερές ρίζες και μεγαλώνει εκεί που το φυτέψαμε. Όταν κάποιος ριζώνει σ' έναν τόπο, συνηθίζει να ζει εκεί και δε θέλει πια να φύγει. 🎵 ρί-ζα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ριζώνω-----ρίχνω

ριζώνω ρήμα (ρίζωσα, θα ριζώσω) → ρίζα

ρισκάρω ρήμα (ρίσκαρα, θα ρισκάρω)

✓ Όταν ρισκάρεις, αποφασίζεις να κάνεις κάτι επικίνδυνο ή βάζεις κάτι σε κίνδυνο. ✍ Οι πυροσβέστες ρισκάρουν τη ζωή τους κάθε φορά που τρέχουν να σώσουν κάποιον. ♦ Όταν ρισκάρεις, παίρνεις ένα ρίσκο, κάνεις κάτι πολύ επικίνδυνο. 🎵 ρι-σκά-ρω

ρίχνω, ρίχνομαι ρήμα (έριξα, θα ρίξω)

✓ Όταν ρίχνεις κάτι, το κάνεις να πέσει κάτω.

 Το βάζο που έριξε ο Κώστας με την μπάλα, έγινε χίλια κομμάτια. ✓ Όταν ο Κώστας και η Αθηνά γυρίζουν από το σχολείο, ρίχνουν τις τσάντες τους στο πάτωμα και τρέχουν για το μεσημεριανό τους. Τις πετούν κάτω.

✓ Χθες στο χωριό του θείου Αλέκου ένα κοπάδι από λύκους ρίχτηκε στα πρόβατα. Έπεσε πάνω τους με ορμή. Έκανε επίθεση. ✓ Όταν ρίχνεις ένα ρούχο πάνω σου, φοράς στα γρήγορα κάτι πρόχειρο. Όταν ρίχνεις μία ματιά σε κάτι, το κοιτάζεις στα γρήγορα. Όταν ρίχνεις ένα χαστούκι σε κάποιον, τον χτυπάς στο μάγουλο με το χέρι σου.

- ρίχνω-----ριψοκίνδυνος

Όταν ρίχνει πολλή βροχή,
βρέχει πολύ. Η θεία Κατερίνα
φοράει συχνά ριχτά ρούχα. Άνε-
τα, φαρδιά ρούχα από μαλακό
ύφασμα. **ρίξιμο** ρί-χνω

**ριψοκίνδυνος, ριψοκίνδυνη,
ριψοκίνδυνο** επίθετο
(ριψοκίνδυνοι, ριψοκίνδυνες,
ριψοκίνδυνα)

 Όταν κάνεις κάτι ριψοκίνδυ-
νο, κάνεις κάτι που μπορεί να
είναι επικίνδυνο για σένα.

 Οι βουτιές που κάνει ο Κώ-
στας στη θάλασσα είναι ριψο-
κίνδυνες και ο θείος Τάκης του
φωνάζει να προσέχει. **ριψοκιν-
δυνεύω** ρι-ψο-κίν-δυ-νος

ρόδα-----ροδάκινο

ρόδα [η] ουσιαστικό (ρόδες)

☑ Τα αυτοκίνητα, τα ποδήλατα και οι μοτοσικλέτες κινούνται πάνω σε ρόδες. ○ τροχός

♪ ρό-δα

ροδάκινο [το] ουσιαστικό (ροδάκινα)

☑ Τα ροδάκινα είναι στρογγυλά φρούτα με λεπτή και χνουδωτή φλούδα και μεγάλο κουκούτσι. Η σάρκα τους είναι κίτρινη και πολύ ζουμερή.

◇ Η ροδακινιά είναι το δέντρο που κάνει ροδάκινα.

♪ ρο-δά-κι-νο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρόδι-----ρόδι

ρόδι [το] ουσιαστικό (ρόδια)

☑ Το ρόδι είναι ένα φρούτο με χοντρή και σκληρή φλούδα και μικρούς κόκκινους σπόρους. Την Πρωτοχρονιά σπάμε ρόδι στο πάτωμα για να έχουμε καλή τύχη. ♦ Η ροδιά είναι το δέντρο που κάνει ρόδια. 🎵 ρό-δι

- Αν μου αλλάξεις το τελευταίο γράμμα τσουλάω. Ποια λέξη είμαι;

.....
.....

ρόδο [το] ουσιαστικό (ρόδα)

✓ Ρόδο λέμε το τριαντάφυλλο.

◇ Όταν κάτι είναι ρόδινο, έχει το χρώμα του ρόδου.

○ τριανταφυλλής 🎵 ρό-δο

ροζ επίθετο

✓ Όταν κάτι είναι ροζ, έχει πολύ ανοιχτό κόκκινο χρώμα. 🖋️

Η Αθηνά φοράει ροζ κάλτσες.

✓ (σαν ουσιαστικό) Το ροζ είναι το αγαπημένο χρώμα της Αθηνάς. Γι' αυτό και ονόμασε τη γάτα της Ροζαλία. 🎵 ροζ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

🖋️ 'τα χρώματα'

- ροκανίδι-----ρολό

ροκανίδι [το] ουσιαστικό
(ροκανίδια) → ροκανίζω

ροκανίζω, ροκανίζομαι ρήμα
(ροκάνισα, θα ροκανίσω)

☑ Όταν ροκανίζω ένα ξύλο, το ξύνω για να κάνω πιο λεία την επιφάνειά του.

✓ Όταν ροκανίζω κάτι σκληρό, το μασάω για ώρα. ◇ Τα **ροκανίδια** είναι τα πολύ ψιλά και μικρά κομματάκια από ξύλο που πέφτουν, όταν το πριονίζουμε.

🎵 ρο-κα-νί-ζω

ρολό [το] ουσιαστικό (ρολά)

☑ Κάτι που είναι τυλιγμένο σε ρολό μοιάζει με σωλήνα. Ένα

ρολό χαρτί είναι το χαρτί της τουαλέτας.

✓ Κάθε πρωί ο κύριος Δημήτρης ανεβάζει τα ρολά του μαγαζιού του για να το ανοίξει.

🎵 ρο-λό

ρολόι [το] ουσιαστικό (ρολόγια)

☑ Το ρολόι μάς δείχνει τι ώρα είναι. Έχει αριθμούς, έναν μεγάλο δείκτη που δείχνει τα λεπτά κι έ-ναν μικρό που δείχνει τις ώρες που περνούν.

🎵 ρο-λόι Δες ώρα

- ρόλος-----ρόμπα

ρόλος [ο] ουσιαστικό (ρόλοι)

✓ Στο σινεμά και στο θέατρο οι ηθοποιοί παίζουν ο καθένας τον ρόλο του, δηλαδή λένε και κάνουν αυτά που λένε και κάνουν τα πρόσωπα του έργου.

🎵 ρό-λος

ρόμβος [ο] ουσιαστικό (ρόμβοι)

✓ Ο ρόμβος είναι ένα σχήμα με τέσσερις ίσες πλευρές και με τέσσερις γωνίες, δύο αμβλείες που είναι πιο φαρδιές και δύο οξείες που είναι πιο στενές.

🎵 ρόμ-βος 🖋 'τα σχήματα'

ρόμπα [η] ουσιαστικό (ρόμπες)

✓ Η ρόμπα είναι ένα ρούχο

ρόμπα-----ρομπότ

που φοράμε μόνο στο
σπίτι, όταν σηκωνό-
μαστε από το κρεβάτι μας
ή πριν ξαπλώσουμε.

♪ ρό-μπα

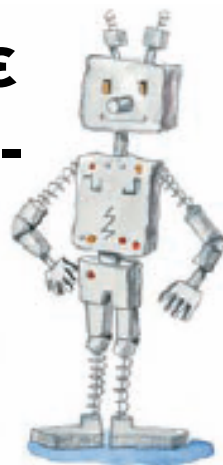

ρομπότ [το] ουσιαστικό

☑ Το ρομπότ είναι μία μηχανή
με μορφή ανθρώπου που
είναι φτιαγμένη έτσι ώστε
ώστε να κάνει κάποιες αν-
θρώπινες δουλειές.

Βλέπουμε ρομπότ σε
ταινίες επιστημονικής
φαντασίας. ♪ ρο-μπότ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε
στον ενικό ούτε στον πληθυντι-
κό αριθμό.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρόπαλο-----ρουκέτα

ρόπαλο [το] ουσιαστικό
(ρόπαλα)

✓ Το ρόπαλο είναι ένα χοντρό και βαρύ ξύλο που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα σαν όπλο.

♪ ρό-πα-λο

ρουθούνι [το] ουσιαστικό
(ρουθούνια)

✓ Τα ρουθούνια είναι οι δύο τρύπες που έχουμε στη μύτη για ν' αναπνέουμε. ♦ Όταν ρου-

θουνίζουμε, αναπνέουμε από τη μύτη με θόρυβο.

♪ ρου-θού-νι ✍ 'το σώμα μας'

ρουκέτα [η] ουσιαστικό
(ρουκέτες)

ρουκέτα-----ρουφώ

✓ Στις γιορτές ρίχνουμε ρουκέτες που όταν σκάνε στον ουρανό, κάνουν θόρυβο και βγάζουν πολύχρωμα φώτα. ○ πυροτέχνημα 🎵 ρου-κέ-τα

ρουμπίνι [το] ουσιαστικό
(ρουμπίνια)

✓ Το ρουμπίνι είναι μία κόκκινη, γυαλιστερή και πολύ ακριβή πέτρα που μπαίνει σε κοσμήματα.
🎵 ρου-μπί-νι

ρουφηξιά [η] ουσιαστικό
(ρουφηξιές) → ρουφώ

ρουφώ και **ρουφάω**,
ρουφιέμαι ρήμα

- ρουφώ-----ρουφώ

(ρούφηξα, θα ρουφήξω)

✓ Όταν ρουφάς ένα υγρό, το πίνεις παίρνοντας μικρή αναπνοή από το στόμα και κάνοντας μερικές φορές έναν ελαφρό θόρυβο με τα χείλια σου. ✎ Όταν η Αθηνά πίνει χυμό, τον ρουφάει με το καλαμάκι. ✓ Όταν τρέχουν οι μύξες σου και δεν έχεις χαρτομάντιλο να σκουπιστείς, ρουφάς τη μύτη σου. ◇ Ο θεός Αλέκος έπινε το ζεστό του καφεδάκι με μικρές ρουφηξιές για να το απολαύσει, δηλαδή το έπινε σιγά σιγά με μικρές γουλιές. Ο Κώστας ήταν κρυωμένος κι ακουγόταν το ρούφηγμα της μύτης του. Ακουγόταν που ρουφούσε

ρουφώ-----ρόφημα

τη μύτη του. 🎵 ρου-φώ
🖋️ 'το πάρτι'

ρούχο[το] ουσιαστικό
(ρούχα)

☑️ Ντυνόμαστε με ρούχα. Είναι τα παντελόνια, οι φούστες, τα φορέματα, οι μπλούζες και ό,τι άλλο φοράμε για να μην είμαστε γυμνοί και για να μην κρυώνουμε. ✓ Λέμε ότι τρώγεσαι με τα ρούχα σου, όταν δεν ξέρεις τι θέλεις κι όλα σ' εκνευρίζουν.

🎵 ρού-χο 🖋️ 'τα ρούχα'

ρόφημα [το] ουσιαστικό
(ροφήματα)

☑️ Το ρόφημα είναι κάτι που

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρόφημα-----ρυάκι

πίνεται ζεστό, όπως το τσάι, το χαμομήλι, το κακάο και ο καφές.

◇ ρουφώ 🎵 ρό-φη-μα

ροχαλίζω ρήμα (ροχάλισα, θα ροχαλίσω)

☑ Όταν ροχαλίζεις στον ύπνο σου, αναπνέεις με θόρυβο. ✍ Ο

Κώστας ροχάλιζε όλη τη νύχτα, γιατί η μύτη του ήταν βουλωμέ-

νη. ◇ Ο θόρυβος αυτός που κάνεις στον ύπνο σου λέγεται ροχαλητό. 🎵 ρο-χα-λί-ζω

ρυάκι [το] ουσιαστικό (ρυάκια)

☑ Το ρυάκι είναι ένα πολύ μικρό ποτάμι. Βγαίνει κι αυτό από μία πηγή, είναι όμως πολύ πιο

ρυάκι-----ρύζι

μικρό. 🎵 ρυ-ά-κι

ρύζι [το] ουσιαστικό (ρύζια)

☑ Το ρύζι είναι ένα δημητριακό που φυτρώνει σε γη σκεπασμένη με νερό. Το τρώμε βραστό.

◇ Με ρύζι, γάλα, ζάχαρη και κανέλα φτιάχνουμε ένα γλυκό, το ρυζόγαλο. Όταν μαγειρέψουμε το ρύζι με αρακά, καλαμπόκι και άλλα υλικά, φτιάχνουμε ριζότο.

🎵 ρύ-ζι

- Από τι φτιάχνεται το λαχανό-ρυζο;

- ρυθμίζω-----ρυθμίζω

ρυθμίζω, ρυθμίζομαι ρήμα
(ρύθμισα, θα ρυθμίσω)

☑ Όταν ρυθμίζεις ένα μηχανή-
μα, το κάνεις να λειτουργεί καλά
ή όπως εσύ θέλεις. ✎ Η Αλίκη
ρύθμισε το ξυπνητήρι της για να
ξυπνήσει νωρίς και να διαβάσει
λίγο πριν το διαγώνισμα. ✓ Όταν
ρυθμίζεις ένα θέμα, το οργανώ-
νεις έτσι ώστε να μην υπάρχουν
προβλήματα μ' αυτό. ✎ Ο κύ-
ριος Γιάννης ρύθμισε τη δουλειά
του έτσι ώστε να έχει χρόνο για
την οικογένειά του. ○ κανονίζω,
τακτοποιώ ✧ ρυθμός
🎵 ρυθ-μί-ζω

-----τα ρούχα

- ρυθμός-----ρυτίδα

ρυθμός [ο] ουσιαστικό (ρυθμοί)

☑ Η Αθηνά χόρευε στον ρυθμό της μουσικής. Πότε γρήγορα, πότε αργά. Ακολουθούσε στον σωστό χρόνο τους ήχους της μουσικής. ♦ **ρυθμίζω**

🎵 ρυθ-μός

ρυτίδα [η] ουσιαστικό (ρυτίδες)

☑ Οι παππούδες και οι γιαγιάδες έχουν πολλές ρυτίδες στο πρόσωπό τους, γιατί όσο μεγαλώνουμε το δέρμα μας στεγνώνει και ζαρώνει.

♦ Το δέρμα τους δεν είναι φρέσκο και λείο, είναι ρυτιδιασμένο, δηλαδή γεμάτο ρυτίδες.

🎵 ρυ-τί-δα

ρυτιδιασμένος-----ρωτώ

**ρυτιδιασμένος, ρυτιδιασμένη,
ρυτιδιασμένο** μετοχή
(ρυτιδιασμένοι, ρυτιδιασμένες,
ρυτιδιασμένα) → ρυτίδα

ρώγα [η] ουσιαστικό (ρώγες)

☑ Κάθε τσαμπί σταφύλι έχει πολλές ρώγες. Μέσα στις ρώγες βρίσκονται τα κουκούτσια του σταφυλιού.

✓ Στην άκρη κάθε στήθους έχουμε μία ρώγα. Από τη ρώγα του γυναικείου στήθους βγαίνει το γάλα που βυζαίνουν τα μωρά. 🎵 ρώ-γα

ρωτώ και **ρωτάω** ρήμα (ρώτησα, θα ρωτήσω)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

- ρωτώ-----ρωτώ

☑ Όταν ρωτάς κάποιον κάτι ζητάς να μάθεις κάποια πληροφορία.

✍ Η κακιά βασίλισσα ρωτούσε κάθε μέρα τον καθρέφτη της ποια είναι η ομορφότερη. ♦ Η βασίλισσα έκανε κάθε μέρα την ίδια ερώτηση. 🎵 ρω-τώ

σαββατοκύριακο-----σαγιονάρα-

Σ σ

σαββατοκύριακο [το]

ουσιαστικό (σαββατοκύριακα)

☑ Το σαββατοκύριακο είναι οι δύο τελευταίες μέρες της εβδομάδας, το Σάββατο και η Κυριακή. 🎵 σαβ-βα-το-κύ-ρια-κο

σαγιονάρα [η] ουσιαστικό (σαγιονάρες)

☑ Οι σαγιονάρες είναι πλαστικές καλοκαιρινές παντόφλες.

Τις φοράμε συνήθως στην παραλία.

🎵 σα-γιο-νά-ρα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α-σαγόνι-----σαϊνι

σαγόνι [το] ουσιαστικό
(σαγόνια)

☑ Σαγόνι λέμε το μέρος του προσώπου που είναι κάτω από το στόμα. ○ πιγούνι

✓ Τα σαγόνια είναι δύο κόκαλα στο κάτω μέρος του προσώπου, πάνω και κάτω από το στόμα.

Στα σαγόνια φυτρώνουν τα δόντια. 🎵 σα-γό-νι

σαϊνι [το] ουσιαστικό (σαϊνία)

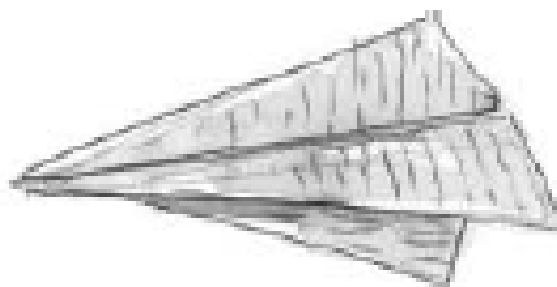
☑ Λέμε σαϊνι κάποιον που είναι πάρα πολύ έξυπνος. 🎵 σα-ϊ-νι

- Οι δάσκαλοι δουλεύουν το Σαββατοκύριακο;
Οι νοσοκόμες; Οι αστυνομικοί;

σαΐτα [η] ουσιαστικό (σαΐτα)

☑ Φτιάχνουμε σαΐτες από χαρτί. Μοιάζουν με βέλη και τις πετάμε ο ένας στον άλλον. ✓ Όταν κάποιος τρέχει πολύ γρήγορα, λέμε πως τρέχει σαν σαΐτα.

🎵 σα-ΐ-τα

σάκα [η] ουσιαστικό (σάκες)

☑ Σάκα λέμε την τσάντα που κρατούν οι μαθητές, όταν πηγαίνουν στο σχολείο. ○ σχολική τσάντα ◇ **σακί, σακούλα, σάκος.** 🎵 σά-κα

σακάκι-----**σακί**

σακάκι [το] ουσιαστικό
(σακάκια)

☑ Το σακάκι είναι ένα αντρικό ή γυναικείο ρούχο που φοράμε στο πάνω μέρος του σώματός μας, πάνω από μπλούζα ή πουκάμισο. Έχει συνήθως μακριά μανίκια, φτάνει μέχρι τη μέση ή μέχρι τους γοφούς και κουμπώνει μπροστά. 🎵 σα-κά-κι

σακί [το] ουσιαστικό (σακιά)

☑ Το σακί είναι ένας μικρός σάκος. Μέσα στο σακί βάζουμε διάφορα πράγματα, όπως πατάτες, χώμα και άμμο.

○ τσουβάλι

✓ Ένα σακί σιτάρι είναι τόσο

σακί-----σάκος--

σιτάρι, όσο χωράει ένα σακί.

◇ σάκος, σακούλα 🎵 σα-κί

σάκος [ο] ουσιαστικό (σάκοι)

✓ Ο σάκος είναι μία τσάντα από πανί, πλαστικό ή δέρμα. Κλείνει στο πάνω μέρος της μ' ένα κορδόνι ή ένα φερμουάρ. Στον ταξιδιωτικό σάκο βάζουμε τα πράγματά μας, όταν ταξιδεύουμε. Στον ταχυδρομικό σάκο βάζει ο ταχυδρόμος τα γράμματα και τα πακέτα που μας φέρνει. ○ τσουβάλι

◇ σακί, σακούλα 🎵 σά-κος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σακούλα-----σαλάμι

σακούλα [η] ουσιαστικό
(σακούλες)

☑ Οι σακούλες είναι οι πλαστικές ή χάρτινες τσάντες που μας δίνουν στα μαγαζιά για να βάζουμε τα ψώνια μας.

◇ **σακί, σάκος** 🎵 σα-κού-λα

σαλάμι [το] ουσιαστικό
(σαλάμια)

☑ Το σαλάμι είναι ένα στρογγυλό

και μακρύ αλλαντικό από κρέας, λίπος και μπαχαρικά. Το τρώμε κρύο, κομμένο σε λεπτές φέτες.

🎵 σα-λά-μι

σαλάτα [η] ουσιαστικό
(σαλάτες)

☑ Η σαλάτα είναι ανακατεμένα κρύα λαχανικά, βρασμένα ή ωμά που σερβίρονται συνήθως με λάδι και ξίδι ή λεμόνι. ✓ «Τα έκανα σαλάτα στις εξετάσεις» είπε η Αλίκη. «Δεν έγραψα τίποτα σωστά, όλα λάθος». 🎵 σα-λά-τα

σαλεύω ρήμα (σάλεψα, θα σαλέψω)

☑ Όταν σαλεύεις, κουνιέσαι ελάχιστα. ✎ Όταν είδε τον κύριο Μιχάλη, ο Κώστας κρύφτηκε πίσω από ένα δέντρο και δε σάλεψε μέχρι να φύγει.

🎵 σα-λεύ-ω

--σάλι-----σαλιγκάρι

σάλι [το] ουσιαστικό

☑ Το σάλι είναι ένα μεγάλο πλεκτό ύφασμα που ρίχνουν οι γυναίκες στους ώμους τους για να μην κρυώνουν. 🎵 σά-λι

σαλιάρα [η] ουσιαστικό
(σαλιάρες) → σάλιο

σαλιάρης, σαλιάρα, σαλιάρικο
επίθετο (σαλιάρηδες, σαλιάρες, σαλιάρικα) → σάλιο

σαλιγκάρι [το] ουσιαστικό
(σαλιγκάρια)

☑ Το σαλιγκάρι είναι ένα μικρό ζώο με κεραίες στο κεφάλι.

Κουβαλάει ένα όστρακο
στην πλάτη του και
προχωράει πολύ
αργά.

🎵 σα-λι-γκά-ρι

σάλιο [το] ουσιαστικό (σάλια)

☑ Το σάλιο είναι το υγρό που
βγαίνει από το στόμα μας.

✓ Λέμε πως σου τρέχουν τα
σάλια, όταν θέλεις πάρα πολύ
να φας ή ν' αποκτήσεις κάτι.

◇ Τα μωρά φοράνε σαλιάρια,
όταν τρώνε για να μη βρομίζουν
τα ρούχα τους. Η Αθηνά και ο
Κώστας λένε το Δημητράκη σα-
λιάρη γιατί τρέχουν συνέχεια σά-
λια από το στόμα του. 🎵 σά-λιο

σαλόνι-----σάλτο

σαλόνι [το] ουσιαστικό
(σαλόνια)

☑ Το σαλόνι είναι το μεγαλύτερο δωμάτιο του σπιτιού όπου δεχόμαστε τους επισκέπτες μας.

✓ Σαλόνι λέμε και τα έπιπλα που έχουμε στο σαλόνι.

🎵 σα-λό-νι

σαλπάρω ρήμα (σάλπαρη, θα σαλπάρω)

☑ Όταν το πλοίο σαλπάρει, σηκώνει τις άγκυρες, σφυρίζει δυνατά και φεύγει από το λιμάνι.

● αράζω 🎵 σαλ-πά-ρω

σάλτο [το] ουσιαστικό (σάλτα)

☑ Το σάλτο είναι ένα μεγάλο

σάλτο-----**σαμάρι**---

πήδημα. σάλ-το

σάλτσα [η] ουσιαστικό
(σάλτσες)

 Η σάλτσα είναι ένα πηχτό υγρό που είναι φτιαγμένο από διάφορα υλικά και το βάζουμε στο φαγητό για να γίνει πιο νόστιμο. Στα μακαρόνια βάζουμε συχνά σάλτσα ντομάτα.

 σάλ-τσα

σαμάρι [το] ουσιαστικό
(σαμάρια)

 Το σαμάρι είναι το κάθισμα που βάζουμε στην πλάτη ενός αλόγου για να καθόμαστε, όταν ανεβαίνουμε πάνω του.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α -σαμάρι-----σανδάλι

○ σέλα 🎵 σα-μά-ρι

σαματάς [ο] ουσιαστικό
(σαματάδες)

☑️ Ο σαματάς είναι ένας δυνατός
θόρυβος. ○ φασαρία
● ησυχία 🎵 σα-μα-τάς

σαμπουάν [το] ουσιαστικό

☑️ Σαμπουάν λέμε το υγρό
σαπούνι που χρησιμοποιούμε
για να πλένουμε τα μαλλιά μας.
🎵 σα-μπου-άν

σανδάλι [το] ουσιαστικό
(σανδάλια)

☑️ Τα σανδάλια είναι ελαφριά
ίσια πέδιλα με λεπτή σόλα

σανδάλι-----σανός--

και λεπτά λουριά. 🎵 σαν-δά-λι

σανίδα [η] ουσιαστικό (σανίδες)

☑️ Η σανίδα είναι ένα λεπτό μακρόστενο κομμάτι ξύλο. ✎ Ο κύριος Μιχάλης έφτιαξε ένα σπιτάκι από σανίδες για τα κουταβάκια του. 🎵 σα-νί-δα

σανός [ο] και **σανό** [το] ουσιαστικό (σανά)

☑️ Το σανό είναι το ξερό χόρτο που δίνουμε για φαγητό στα ζώα. 🎵 σα-νό

- Ο σανός και το σανό έχουν τον

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α --σανός-----σάντουιτς
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ίδιο πληθυντικό, τα σανά.

σαντιγί [η] ουσιαστικό

☑ Η σαντιγί είναι χτυπημένη κρέμα γάλακτος με ζάχαρη. Τη βάζουμε στα γλυκά και στις φρουτοσαλάτες.

♪ σα-ντι-γί

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σάντουιτς [το] ουσιαστικό

☑ Το σάντουιτς είναι ένα πρόχειρο κρύο γεύμα που για να το φτιάξουμε, βάζουμε ζαμπόν, τυρί, ντομάτα ή άλλα υλικά

ανάμεσα σε δύο φέτες ψωμιού.

♪ σά-ντου-ιτς

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σαξόφωνο [το] ουσιαστικό
(σαξόφωνα)

☑ Το σαξόφωνο είναι ένα πνευστό μουσικό όργανο, δηλαδή χρειάζεται να φυσάμε μέσα σ' αυτό για να βγάλει ήχο. Μοιάζει με στριφτό, παχύ σωλήνα που έχει τρύπες. ♫ σα-ξό-φω-νο

σαπίζω ρήμα (σάπισα, θα σαπίσω)

-σαπίζω-----σαπουνάδα

☑ Όταν τα τρόφιμα **σαπίζουν**, χαλάνε και μυρίζουν πολύ άσχημα. Είναι για πέταμα.

◇ Όταν ένα φρούτο έχει **σαπίσει**, είναι **σάπιο**. 🎵 σα-πί-ζω

σάπιος, σάπια, σάπιο επίθετο (σάπιοι, σάπιες, σάπια) → σα-πίζω

σαπουνάδα [η] ουσιαστικό (σαπουνάδες) → σαπούνι

- Πότε λέμε ότι κάποιον τον έχουν σαπίσει στο ξύλο;

σαπούνι-----σαπουνίζω--

σαπούνι [το] ουσιαστικό
(σαπούνια)

☑ Με το σαπούνι πλενόμαστε ή πλένουμε κάτι. Όταν το σαπούνι μπει στο νερό, αφρίζει.

◇ **Κάνει σαπουνάδα, που είναι γεμάτη από μικρές φούσκες, τις σαπουνόφουσκες.**

Όταν πλένεις κάτι με σαπούνι, το σαπουνίζεις.

🎵 σα-πού-νι 🖋 'το μπάνιο'

σαπουνίζω, σαπουνίζομαι
ρήμα (σαπούνισα, θα σαπουνίσω) → σαπούνι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σαράβαλο-σαρантаποδαρούσα

σαράβαλο [το] ουσιαστικό
(σαράβαλα)

✓ Όταν κάτι είναι σε πολύ κακή κατάσταση, λέμε ότι είναι **σαράβαλο**. Ο κύριος Δημήτρης έχει ένα παλιό_φορτηγάκι, σκέτο **σαράβαλο**. σα-ρά-βα-λο

σαρантаποδαρούσα [η]
ουσιαστικό
(σαρантаποδαρούσες)

✓ Η **σαρантаποδαρούσα** είναι ένα έντομο που μοιάζει με σκουλήκι κι έχει σαράντα δύο πόδια.

 σα-ρα-ντα-πο-δα-ρού-σα

σαρδέλα-----σάρκα--

σαρδέλα [η] ουσιαστικό
(σαρδέλες)

☑ Οι σαρδέλες είναι μικρά θαλασσινά ψάρια που τρώμε πολύ στην Ελλάδα. Τις αγοράζουμε και σε κονσέρβα.

✓ «Ταξιδέψαμε σαν σαρδέλες» είπε ο κύριος Τάκης. Πολύ στριμωγμένοι. 🎵 σαρ-δε-λα

σάρκα [η] ουσιαστικό (σάρκες)

☑ Η σάρκα είναι το κρέας στο σώμα των ανθρώπων και των ζώων. ◇ Ο σκύλος, η γάτα και το λιοντάρι είναι σαρκοφάγα ζώα. Τρέφονται δηλαδή με τη σάρκα άλλων ζώων. 🎵 σάρ-κα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σαρκοφάγος-----σαστισμένος

σαρκοφάγος, σαρκοφάγα,
σαρκοφάγο επίθετο
(σαρκοφάγοι, σαρκοφάγες,
σαρκοφάγα) → σάρκα

σαστίζω ρήμα (σάστισα, θα
σαστίσω)

☑ Όταν σου συμβαίνει κάτι που
δεν περίμενες, σαστίζεις και δεν
ξέρεις τι να κάνεις. ✍ ○

πρίγκιπας **σάστισε** όταν είδε τη
Σταχτοπούτα. Ξαφνιάστηκε με
την ομορφιά της. ◇ Έμεινε

σαστισμένος. ○ έκπληκτος

🎵 σα-στί-ζω

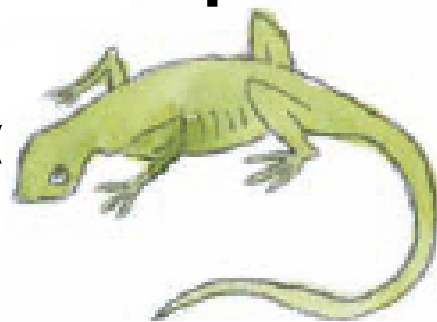
σαστισμένος, σαστισμένη,
σαστισμένο μετοχή

σαστισμένος-----σαχλός--

(σαστισμένοι, σαστισμένες,
σαστισμένα) → σαστίζω

σαύρα [η] ουσιαστικό (σαύρες)

✓ Η σαύρα είναι ένα ερπετό που έχει πράσινο δέρμα, τέσσερα πόδια και μακριά ουρά. Τρέχει πολύ γρήγορα και της αρέσει να κάθεται στον ήλιο.

♪ σαύ-ρα

σαχλαμάρα [η] ουσιαστικό (σαχλαμάρες) → σαχλός

σαχλός, σαχλή, σαχλό επίθετο (σαχλοί, σαχλές, σαχλά)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σαχλός-----σβέλτος

☑ Όταν κάποιος είναι σαχλός, δεν είναι σοβαρός κι αυτά που κάνει ή λέει δεν είναι πολύ έξυπνα. ✓ Όταν ένα έργο ή ένα βιβλίο είναι σαχλό, δεν έχει κανένα ενδιαφέρον, καμιά ουσία.

○ ανόητος

◇ Όταν κάποιος λέει σαχλαμάρες, λέει χαζά, ανόητα πράγματα, γίνεται σαχλός. 🎵 σα-χλός

σβέλτος, σβέλτη, σβέλτο
επίθετο (σβέλτοι, σβέλτες, σβέλτα)

☑ Όταν κάποιος είναι σβέλτος, κάνει τις δουλειές του με γρήγορες κινήσεις. ◇ σβέλτα
🎵 σβέλ-τος

σβέρκος [ο] ουσιαστικό
(σβέρκοι)

✓ Ο σβέρκος είναι το πίσω μέρος του λαιμού ανάμεσα στο κεφάλι και την πλάτη. 🎵 σβέρ-κος

σβήνω, σβήνομαι ρήμα
(έσβησα, θα σβήσω)

✓ Όταν σβήνεις κάτι, το κάνεις να μην καίει, να μην έχει πια φωτιά.

✍️ Η Αθηνά θα

σβήσει σε λίγους
μήνες εφτά κεράκια. ● ανάβω

✓ Όταν σβήνεις το φως, πατάς τον διακόπτη για να γίνει σκοτάδι. ● ανάβω

✓ Όταν σβήνεις μία λέξη που

σβήνω-----σβούρα

έχεις γράψει, την εξαφανίζεις
από εκεί που είναι
γραμμένη με γόμα, με
σφουγγάρι

◇ σβήστρα ○ γόμα
σβήσιμο 🎵 σβή-νω

σβόλος [ο] ουσιαστικό (σβόλοι)

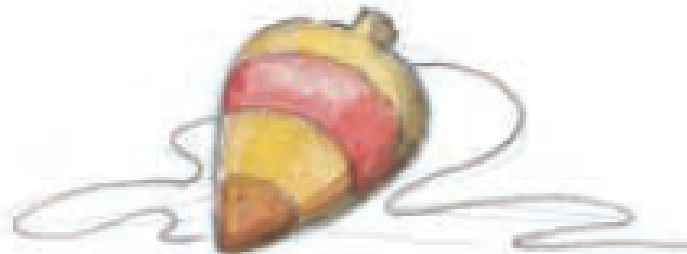
☑ Ο σβόλος είναι μία μπαλίτσα
ξεραμένη λάσπη που διαλύεται,
όταν την τρίψεις. 🎵 σβό-λος

σβούρα [η] ουσιαστικό
(σβούρες)

☑ Η σβούρα είναι ένα ξύλινο ή
μεταλλικό παιχνίδι σε σχήμα
κώνου που μπορείς να το
κάνεις να γυρίζει πολύ γρήγορα.

σβούρα-----σγουρός-

✓ Όταν κάποιος γυρίζει σαν
σβούρα, δεν
κάθεται σε
ησυχία,
όλο αλλάζει
θέση. 🎵 σβού-ρα

σγουρός, σγουρή, σγουρό
επίθετο (σγουροί, σγουρές,
σγουρά)

☑ Όταν τα μαλλιά σου σχηματί-
ζουν μπούκλες, είναι σγουρά.

○ κατσαρός ● ίσιος ◇ Όταν
τα μαλλιά του Κώστα στεγνώ-
νουν, σγουραίνουν. Κάνουν
μπούκλες. ○ κατσαρώνω
● ισιώνω 🎵 σγου-ρός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σεβόμαι-----

σεβόμαι ρήμα (σεβάστηκα, θα σεβαστώ)

☑ Όταν σέβεσαι κάποιον, του φέρεις σωστά κι ακούς τη γνώμη του, γιατί είναι πιο μεγάλος ή γιατί ξέρει περισσότερα πράγματα από σένα.

✓ Όταν σέβεσαι κάτι που σου λένε ή τη γνώμη κάποιου, προσπαθείς να μην κάνεις το αντίθετο απ' αυτό, υπακούς. Ο

Κώστας και οι φίλοι του σεβάστηκαν τις οδηγίες των γονιών τους και γύρισαν στην ώρα τους από την εκδρομή. Όταν σέβεσαι κάποιον, αισθάνεσαι σεβασμό γι' αυτόν. σέ-βο-μαι

σεζόν [η] ουσιαστικό

☑ Μία σεζόν είναι ένα χρονικό διάστημα που στη διάρκειά του γίνεται κάτι συγκεκριμένο. ✍

Η τουριστική σεζόν αρχίζει τον Απρίλιο και τελειώνει τον Οκτώβριο. ○ περίοδος, εποχή

🎵 σε-ζόν

Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σειρά [η] ουσιαστικό (σειρές)

☑ Όταν βάζεις κάποια πράγματα στη σειρά, τα βάζεις το ένα δίπλα στο άλλο ή το ένα πίσω από το άλλο. ✓ Όταν η Αλίκη πηγαίνει σε συναυλίες, πιάνει

θέση στην πρώτη σειρά για να είναι κοντά στη σκηνή. ✓ Η δασκάλα είπε στα παιδιά να μην τη διακόπτουν όταν μιλάει αλλά να περιμένουν τη σειρά τους για να μιλήσουν. ✓ Κάθε γραμμή με λέξεις στο βιβλίο σου είναι μία σειρά. ✓ Μία τηλεοπτική σειρά είναι ένα σίριαλ στην τηλεόραση. 🎵 σει-ρά

Ο Κώστας είναι πρώτος στη σειρά έξω από το κυλικείο, ενώ η Αθηνά τελευταία. Περιμένουν ν'αγοράσουν τυρόπιτες.

σειρήνα [η] ουσιαστικό
(σειρήνες)

☑ Στη μυθολογία οι σειρήνες ήταν όμορφες γυναίκες που με τα τραγούδια τους έκαναν τους ναυτικούς ν' αλλάζουν πορεία.

✓ Η σειρήνα είναι ένα μηχανήμα που βγάζει πολύ δυνατό ήχο για να μας ειδοποιήσει ότι υπάρχει κίνδυνος. 🎵 σει-ρή-να

σεισμός [ο] ουσιαστικό
(σεισμοί)

☑ Ο σεισμός είναι ένα δυνατό τράνταγμα της γης που μπορεί να προκαλέσει μεγάλες ζημιές στα κτίρια και τους δρόμους. Ένας ισχυρός σεισμός μπορεί

α-σεισμός-----σέλα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

να σκοτώσει τους ανθρώπους που βρίσκονται μέσα στα κτίρια ή περπατούν στους δρόμους.

◇ Οι επιστήμονες που μελετούν τους σεισμούς λέγονται **σεισμολόγοι**. Τα θύματα των σεισμών, δηλαδή οι τραυματίες κι εκείνοι που δεν μπορούν να μείνουν πια στα γκρεμισμένα τους σπίτια λέγονται **σεισμοπαθείς**. 🎵 σει-σμός

σέλα [η] ουσιαστικό (σέλες)

✓ Η σέλα είναι το κάθισμα που βάζουμε στην πλάτη του αλόγου για να μη γλιστράμε όταν

καθόμαστε επάνω του.

○ σαμάρι

✓ Η σέλα είναι το κάθισμα του ποδηλάτου. 🎵 σέ-λα

σελήνη [η] ουσιαστικό

✓ Η σελήνη είναι το φεγγάρι.

Είναι δορυφόρος της γης, δηλαδή γυρίζει γύρω από τη γη.

🎵 σε-λή-νη

- Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

σελίδα [η] ουσιαστικό (σελίδες)

✓ Το κάθε φύλλο ενός βιβλίου, ενός τετραδίου ή μίας εφημερίδας έχει δυο πλευρές που

αβγδεζηθικλμνξοπρστυφχψω σελίδα-----σελοτέιπ

λέγονται σελίδες.

◇ Ο σελιδοδείκτης είναι ένα μακρόστενο κομμάτι ύφασμα, χαρτόνι ή δέρμα που βάζουμε σ' ένα βιβλίο για να βρούμε τη σελίδα που μας ενδιαφέρει.

♪ σε-λί-δα

σελοτέιπ [το] ουσιαστικό

☑ Το σελοτέιπ είναι μία ταινία που έχει κόλλα από τη μία πλευρά. Με το

σελοτέιπ κολλάμε κυρίως χαρτιά, για παράδειγμα ένα σημείωμα στον τοίχο ή το χαρτί, όταν τυλίγουμε ένα πακέτο. ♪ σε-λο-τέιπ

Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σεμνός, σεμνή, σεμνό επίθετο (σεμνοί, σεμνές, σεμνά)

✓ Όταν κάποιος είναι σεμνός, ντύνεται και φέρεται με σοβαρότητα και δεν καμαρώνει φανερά για τα σημαντικά πράγματα που έχει ή που κάνει. ● άσεμνος

◇ Όταν είσαι σεμνός, φέρεσαι με **σεμνότητα**. 🎵 σε-μνός

σενάριο [το] ουσιαστικό (σενάρια)

✓ Το σενάριο είναι μία ιστορία που γράφτηκε για να γίνει

-σενάριο-----σεντόνι

ταινία. Είναι δηλαδή η υπόθεση της ταινίας, τα λόγια των πρωταγωνιστών και οι οδηγίες για το γύρισμα της ταινίας.

🎵 σε-νά-ρι-ο

σεντόνι [το] ουσιαστικό
(σεντόνια)

☑ Τα σεντόνια είναι μεγάλα κομμάτια ύφασμα, συνήθως άσπρα, που τα χρησιμοποιούμε για να στρώσουμε το κρεβάτι μας. Με το κατωσέντονο σκεπάζουμε το στρώμα και με το πανωσέντονο σκεπαζόμαστε εμείς. 🎵 σε-ντό-νι

σερβίρω, σερβίρομαι ρήμα
(σέρβιρα, θα σερβίρω)

☑ Όταν σερβίρουμε το φαγητό,
το βάζουμε στα πιάτα για να το
φάνε όσοι κάθονται στο τραπέζι.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα σέρβιρε
τη σούπα σε βαθιά πιάτα.

✓ Όταν σερβίρουμε κάποιον,
του βάζουμε να φάει και να πει.

◇ Ο σερβιτόρος είναι αυτός που
σερβίρει στα εστιατόρια και τις
καφετέριες. ○ γκαρσόνι

Το σερβίτσιο είναι τα πιάτα, τα
ποτήρια, τα φλιτζάνια και τα
μαχαιροπίρουνα που βάζουμε
στο τραπέζι για να φάμε και να
πιούμε. 🎵 σερ-βί-ρω

σέρβις-----σερβιτόρος

σέρβις [το] ουσιαστικό

☑ Όταν ένας μηχανικός κάνει σέρβις σ' ένα αυτοκίνητο ή σε μία μηχανή, κοιτάζει να δει αν λειτουργούν καλά και αν χρειάζεται, τα επισκευάζει.

✓ Σέρβις λέμε και τον τρόπο που εξυπηρετούν τους πελάτες στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια. 🎵 σέρ-βις
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σερβιτόρος [ο], **σερβιτόρα** [η], ουσιαστικό (σερβιτόροι, σερβιτόρες) → σερβίρω

σερβίτσιο-----**σέρνω**

σερβίτσιο [το] ουσιαστικό
(σερβίτσια)→ σερβίρω

σερίφης [ο] ουσιαστικό
(σερίφηδες)

✓ Ο σερίφης είναι ένας αστυνομικός που δουλεύει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε μία περιοχή των Ηνωμένων Πολιτειών. Παλιότερα φορούσε ένα μεταλλικό αστέρι στο στήθος, όπως οι σερίφηδες στα καουμπόικα έργα. 🎵 σε-ρί-φης

σέρνω και **σύρω**, **σέρνομαι** και **σύρομαι** ρήμα (έσυρα, θα σύρω)

✓ Όταν σέρνεις κάτι, το τραβάς

-σέρνω-----σέρνω

προς το μέρος που είσαι ή προς τα εκεί που πηγαίνεις. Ο

θείος Τάκης σέρνει πίσω του μία βαλίτσα. Μόλις επέστρεψε από ταξίδι. τραβώ

✓ Όταν σέρνεις τον χορό, είσαι πρώτος στη σειρά και οδηγείς τους άλλους χορευτές.

✓ Λέμε ότι σέρνεις κάποιον από τη μύτη, όταν τον κάνεις ό,τι θέλεις. Ακόμη λέμε ότι σέρνεις τα πόδια σου, όταν βαριέσαι πολύ ή δεν αισθάνεσαι καλά.

✓ Όταν σέρνεσαι, προχωράς με την κοιλιά στο πάτωμα, σαν φίδι. σέρ-νω

Ένας από τους κλέφτες έσερνε πίσω του το σακί με τα λεφτά του κύριου Δημήτρη.

σερφάρω ρήμα (σέρφαρα, θα σερφάρω) → σέρφιγκ

σέρφιγκ [το] ουσιαστικό

✓ Το σέρφιγκ είναι θαλάσσιο άθλημα. Ο αθλητής που κάνει

σέρφιγκ λέγεται σέρφερ και κινείται πάνω στα κύματα πατώντας σε μία σανίδα, με ή χωρίς πανί.

◇ Όταν κάνεις

σέρφιγκ-----σεσουάρ

σέρφιγκ, σερφάρεις. Σερφάρουμε όμως και στο ίντερνετ. Της Αλίκης της αρέσει να **σερφάρει** στο ίντερνετ και να βλέπει διάφορες ιστοσελίδες, δηλαδή σελίδες που δίνουν πληροφορίες για ένα θέμα.

🎵 **σέρ-φιγκ**

- Ξένη λέξη Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σεσουάρ [το] ουσιαστικό

☑ Το σεσουάρ είναι μία ηλεκτρική συσκευή που μοιάζει με πιστόλι και

βγάζει ζεστό ή κρύο αέρα για να στεγνώνουμε τα βρεγμένα μας μαλλιά. ○ πιστολάκι

♪ σε-σου-άρ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σεφ [ο] ουσιαστικό

☑ Σεφ λέγεται ο μάγειρας που οργανώνει τη δουλειά στην κουζίνα ενός εστιατορίου και δίνει εντολές στους άλλους μάγειρες. Είναι ο αρχιμάγειρας.

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

-σηκώνω-----σηκώνω

σηκώνω, σηκώνομαι ρήμα
(σήκωσα, θα σηκώσω)

- ✓ Όταν σηκώνεις κάτι, το μετακινείς προς τα πάνω, του αλλάζεις θέση και το βάζεις κάπου ψηλότερα. ✍ «Αθηνά, **σήκωσε γρήγορα την τσάντα σου από το πάτωμα**» είπε ο κύριος Γιάννης. ● κατεβάζω
- ✓ Όταν σηκώνεις κάποιον από τη θέση του, τον κάνεις να σταθεί όρθιος ή ν' αλλάξει θέση.
- ✓ Όταν σηκώνεσαι, ξυπνάς και φεύγεις από το κρεβάτι σου.
- ξαπλώνω
- ✓ Λέμε ότι σηκώνεις χέρι σε κάποιον, όταν τον χτυπάς. Επίσης λέμε ότι δε σηκώνεις

σηκώνω-----σήμα-

αστεία, όταν τα παίρνεις όλα στα σοβαρά. ◇ Όταν ο Κώστας έσπασε το πόδι του, τον πήγαν σηκωτό στο νοσοκομείο. Δεν τον άφησαν να περπατήσει.
σήκωμα ♪ ση-κώ-νω

σήμα [το] ουσιαστικό (σήματα)

☑ Το σήμα είναι μία εικόνα ή ένας ήχος που μας βοηθάει ν' αναγνωρίσουμε ή να καταλάβουμε γρήγορα κάτι.

✎ Όπου και να κοιτάξεις υπάρχουν σήματα, όπως τα σήματα της τροχαίας και τα μουσικά σήματα των εκπομπών. ✓ Το σήμα είναι μία κίνηση που σημαίνει κάτι.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σήμα-----σημάδι

 Ο κύριος Μιχάλης έκανε από μακριά **σήμα** στον Κώστα να σταματήσει. **σημαδεύω, σημάδι, σημαδούρα** **σή-μα**

σημαδεύω, σημαδεύομαι ρήμα
(σημάδεψα, θα σημαδέψω)
→ **σημάδι**

σημάδι [το] ουσιαστικό
(σημάδια)

- Όταν ένας μαθητής σηκώνει το χέρι του στο μάθημα, τι θέλει να κάνει;

- Σε τι μας βοηθούν τα σήματα της τροχαίας; Τα μουσικά σήματα;

✓ Όταν βάζεις ένα σημάδι σε κάτι, το κάνεις να ξεχωρίζει από άλλα πράγματα γύρω του για να το βρεις αργότερα. ✎ Η δασκάλα έβαλε ένα κόκκινο σημάδι στις εργασίες που της άρεσαν. ✓ Μερικοί λεκέδες αφήνουν σημάδι ακόμα και μετά το πλύσιμο. Δε φεύγουν τελείως, φαίνονται και μετά το πλύσιμο. ✓ Όταν βάζεις κάτι ή κάποιον σημάδι, προσπαθείς να ρίξεις κάτι πάνω του για να τον χτυπήσεις. ○ στόχος ◇ Όταν σημαδεύεις κάτι, του βάζεις ένα σημάδι για να το αναγνωρίσεις αργότερα. Όταν σημαδεύεις κάποιον, τον βάζεις σημάδι ή του αφήνεις σημάδι.

α-σημάδι-----σημαία

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Η **σημαδούρα** είναι ένα **σημάδι** στη θάλασσα που δείχνει πως εκεί τα νερά είναι επικίνδυνα ή πως υπάρχει άγκυρα από κάτω.
σήμα 🎵 ση-μά-δι

σημαδούρα [η] ουσιαστικό
(σημαδούρες) → **σημάδι**

σημαία [η] ουσιαστικό
(σημαίες)
☑️ Η **σημαία** είναι ένα μεγάλο

- Ζωγράφισε στην τάξη σου μία ελληνική σημαία και συζήτησε γι' αυτή.
- Πότε είναι η γιορτή της σημαίας;

ορθογώνιο πανί με
τα χρώματα και τα
σύμβολα ενός
κράτους. 🎵 ση-μαί-α

σημαίνω ρήμα (σήμανα, θα
σημάνω)

☑ Όταν ρωτάς να μάθεις τι θα
πει «σαρανταποδαρούσα»,
θέλεις να σου εξηγήσουν τι
σημαίνει αυτή η λέξη, δηλαδή
ποια είναι η σημασία της.

✓ Το ποδόσφαιρο σημαίνει
πολλά για τον Κώστα. Όταν
παίζει καλά, είναι ευτυχισμένος.
Ο Κώστας ενδιαφέρεται πολύ
για το ποδόσφαιρο. Είναι πολύ
σημαντικό γι' αυτόν. ♦ Κάθε

σημαίνω-----σημείο

λέξη σημαίνει κάτι, έχει μία σημασία. Για τον κύριο Γιάννη και την κυρία Μαργαρίτα η ευτυχία των παιδιών τους έχει πολύ μεγάλη σημασία. Είναι πολύ σημαντική. 🎵 ση-μαί-νω

σημείο [το] ουσιαστικό (σημεία)

☑ Σε ποιο σημείο στην Καλλιθέα θέλεις να συναντηθούμε; Σε ποιο μέρος, πού ακριβώς;

✓ Τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα είναι ο βορράς, ο νότος, η ανατολή και η δύση.

✓ Η Ροζαλία δεν έδωσε σημεία ζωής για αρκετές μέρες. Δε φάνηκε καθόλου. 🎵 ση-μεί-ο

σημειώνω, σημειώνομαι ρήμα
(σημείωσα, θα σημειώσω)

☑ Όταν σημειώνεις κάτι, βάζεις
κάπου με στυλό ή μολύβι ένα
σημάδι. ✎ Ο Κώστας σημείω-
σε μ' ένα σταυρό στο ημερολό-
γιο τις μέρες που θα έχει προ-
πόνηση. ✓ Όταν σημειώνεις
κάτι, γράφεις κάτι που δε θέλεις
να ξεχάσεις. ✎ Η θεία Κατερίνα
σημείωσε δίπλα στα ονόματα
των καλεσμένων της το
τηλέφωνό τους. ◇ Ο κύριος
Γιάννης έγραψε σ' ένα χαρτί ότι
θ' αργήσει να γυρίσει κι άφησε το
σημείωμα στο τραπέζι για να το
δει η κυρία Μαργαρίτα. Το
σημειωματάριο είναι ένα

σημειώνω-----σιγά

τετράδιο όπου σημειώνεις αυτά που θέλεις να θυμάσαι.

🎵 ση-μει-ώ-νω

σήμερα επίρρημα

☑ Σήμερα είναι η σημερινή μέρα, δηλαδή η μέρα που περνάει τη στιγμή που μιλάμε.

✓ Σήμερα είναι η εποχή στην οποία ζούμε, η σημερινή εποχή.

✍ Σήμερα η Αθήνα έχει γεμίσει με αυτοκίνητα. ♦ «Το ψωμί είναι σημερινό, είναι πολύ φρέσκο» είπε ο φούρναρης. Το ψωμί έγινε σήμερα. 🎵 σή-με-ρα

σιγά επίρρημα

☑ Όταν κάποιος μιλάει σιγά,

δεν ακούγεται πολύ. Η Αλίκη μιλάει σιγά για να μην καταλάβουν οι γονείς της πως είναι ακόμα ξύπνια. ○ σιγανά

● δυνατά

✓ Όταν κάποιος κάνει κάτι σιγά, το κάνει αργά. Η θεία του κυρίου Μιχάλη προχωράει πολύ σιγά, γιατί πονάνε τα πόδια της.

● γρήγορα

✓ «Σιγά! Θα πέσεις!» φώναξε η θεία Κατερίνα στον Δημητράκη. Πρόσεξε!

✓ Σιγά σιγά η θεία Κατερίνα κατάφερε να γίνει μία γνωστή ζωγράφος. Με τον καιρό, λίγο λίγο. ◇ Όταν κάτι είναι σιγανό, δεν ακούγεται πολύ. σι-γά

σιγανός-----σίγουρος

σιγανός, σιγανή, σιγανό
επίθετο (σιγανοί, σιγανές
σιγανά) → σιγά

σίγουρος, σίγουρη, σίγουρο
επίθετο (σίγουροι, σίγουρες,
σίγουρα)

☑ Όταν κάτι δεν είναι
επικίνδυνο, είναι **σίγουρο**,
γίνεται με ασφάλεια. ✍ Ο θείος
Τάκης δε φοβάται τα αεροπλάνα.
Λέει πως είναι το πιο **σίγουρο**
μέσο μεταφοράς.

✓ Όταν είσαι **σίγουρος** για κάτι,
ξέρεις πως θα γίνει, δεν
αμφιβάλλεις γι' αυτό. ✍ Η
Αθηνά ήταν **σίγουρη** πως η
ζωγραφιά της θα άρεσε πολύ σε

σίγουρος-----σίδερο--

όλους. ○ βέβαιος ◇ Όταν
κάνεις κάτι με σιγουριά, είσαι
σίγουρος γι' αυτό που κάνεις.

🎵 σί-γου-ρος

σίδερο [το] ουσιαστικό (σίδερα)

☑ Το σίδερο είναι ένα πολύ
σκληρό μέταλλο. Τα κάγκελα
του κήπου είναι συχνά
φτιαγμένα από σίδερο.

✓ Το σίδερο είναι η μικρή σιδε-
ρένια ηλεκτρική συσκευή που
χρησιμοποιούμε για να σιδερώ-
σουμε, δηλαδή να ισιώσουμε τα
τσαλακωμένα ρούχα. ◇ Όταν

κάτι είναι από σίδερο, είναι
σιδερένιο. σιδερώνω

🎵 σί-δε-ρο Δες λυγίζω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σιδερώνω-----σιλουέτα

σιδερώνω, σιδερώνομαι ρήμα
(σιδέρωσα, θα σιδερώσω) →
σίδερο

σιέλ επίθετο

☒ Όταν κάτι είναι σιέλ, έχει
πολύ ανοιχτό γαλάζιο χρώμα.
✓ (σαν ουσιαστικό) Το σιέλ είναι
ένα χρώμα λίγο πιο ανοιχτό
από το γαλάζιο. σιέλ
 τα 'χρώματα'
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε
στον ενικό ούτε στον πληθυντι-
κό αριθμό.

σιλουέτα [η] ουσιαστικό
(σιλουέτες)

☒ Σιλουέτα λέμε τις γραμμές

σιλουέτα-----σινεμά--

του ανθρώπινου σώματος, τη μορφή του όπως φαίνεται από μακριά. Η Αθηνά είδε από μακριά τη σιλουέτα του κυρίου Μιχάλη.

✓ Σιλουέτα είναι και το λεπτό σώμα. Η θεία Έλλη έκανε σιλουέτα με τη δίαιτα που ακολούθησε. σι-λου-έ-τα

σινεμά [το] ουσιαστικό

☑ Πάμε σινεμά για να δούμε ένα έργο. Είναι ένας μεγάλος χώρος με καρέκλες για τους θεατές και μία μεγάλη οθόνη όπου παίζονται τα έργα.

● κινηματογράφος σι-νε-μά -
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α-β-γ-δ-ε-ζ-η-θ-ι-κ-λ-μ-ν-ξ-ο-π-ρ-σ-τ-υ-φ-χ-ψ-ω
-σινεμά-----σιντί

στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σιντί [το] ουσιαστικό

☑ Πριν από λίγα χρόνια ακούγαμε μουσική από κασέτες και βλέπαμε ταινίες στο βίντεο. Τώρα ακούμε μουσική από σιντί και βλέπουμε ταινίες από ντιβιντί. Τα σιντί και τα ντιβιντί είναι μικροί δίσκοι. ✓ Σιντί και ντιβιντί λέμε και τις ηλεκτρικές συσκευές που παίζουν αυτούς τους δίσκους. 🎵 σι-ντί

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Το σιντί γράφεται και CD και το ντιβιντί γράφεται και DVD.

σιντριβάνι [το] ουσιαστικό
(σιντριβάνια)

☑ Το σιντριβάνι είναι μία μικρή λιμνούλα που την έχουν φτιάξει οι άνθρωποι και απ' όπου πετάγεται συνέχεια νερό.

Τα σιντριβάνια στολίζουν τα πάρκα και τις πλατείες.

🎵 σι-ντρι-βά-νι

σίριαλ [το] ουσιαστικό

☑ Το σίριαλ είναι ένα έργο που παίζεται στην τηλεόραση. Έχει πολλά επεισόδια και συνήθως παίζεται κάθε μέρα ή κάθε βδομάδα την ίδια μέρα.

○ τηλεοπτική σειρά 🎵 σί-ρι-αλ

-σίριαλ-----σιρόπι

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σιρόπι [το] ουσιαστικό
(σιρόπια)

☑ Το σιρόπι ένα παχύρρευστο υγρό από νερό και ζάχαρη που τα έχουμε βράσει μαζί. Το βάζουμε σε πολλά γλυκά, όπως στον μπακλαβά και στα μελομακάρονα.

✓ Το σιρόπι είναι ένα υγρό φάρμακο με γλυκιά γεύση που το παίρνουμε συνήθως με το κουταλάκι, όταν είμαστε άρρωστοι. 🎵 σι-ρό-πι

σιτάρι-----σίφουνας--

σιτάρι [το] ουσιαστικό (σιτάρια)

☑ Το σιτάρι είναι ένα δημητριακό που φυτρώνει μία φορά τον χρόνο στα χωράφια. Ο σπόρος του λέγεται κι αυτός σιτάρι. Τον αλέθουμε για να φτιάξουμε αλεύρι.

🎵 σι-τά-ρι- **Λέμε και στάρι.**

σίφουνας [ο] ουσιαστικό (σίφουνες)

☑ Ο σίφουνας είναι ένας πολύ δυνατός αέρας που προκαλεί μεγάλες καταστροφές.

✓ Λέμε ότι κάποιος τρέχει σαν σίφουνας, όταν τρέχει πάρα πολύ γρήγορα και με μεγάλη

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σιφουνας-----σιωπή

ορμή. σί-φου-νας

σιχαίνομαι ρήμα (σιχάθηκα, θα σιχαθώ)

☒ Όταν σιχαίνεσαι κάτι, σε πιά-νει αηδία μ' αυτό και δε θέλεις να το βλέπεις ή να το πιάσεις.

○ αηδιάζω **σιχαμάρα,**
σιχαμερός σι-χαί-νο-μαι

σιωπή [η] ουσιαστικό (σιωπές)

☒ Όταν γίνεται σιωπή, δε μιλάει κανείς ή δεν ακούγεται κανένας θόρυβος. **«Σιωπή! Δε θέλω**

άλλη φασαρία στην τάξη» είπε η δασκάλα αυστηρά. ○ ησυχία

 Όταν κάποιος δε λέει τίποτα, είναι **σιωπηλός.** σιω-πή

σκάβω-----σκάκι--

σκάβω, σκάβομαι ρήμα
(έσκαψα, θα σκάψω)

✓ Όταν σκάβεις τον κήπο, χτυπάς το έδαφος κι ανακατεύεις το χώμα με κάποιο εργαλείο για να μπορέσεις να φυτέψεις λουλούδια και λαχανικά. ✓ Όταν σκάβεις έναν λάκκο, βγάζεις χώμα από τη γη και κάνεις μία μεγάλη τρύπα. ♦ **σκάψιμο** 🎵 σκά-βω

σκάζω ρήμα (έσकाσα, θα σκάσω) → σκάω

σκάκι [το] ουσιαστικό

✓ Το σκάκι είναι ένα παιχνίδι που παίζεται από δύο παίκτες. Κάθε παίκτης έχει 16 πιόνια,

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

αβγδεζηθικλμνξοπρστυφχψω

σκάκι-----σκάλα

άσπρα ή μαύρα που τα μετακινεί πάνω στη σκακιέρα ακολουθώντας τους κανόνες του παιχνιδιού. ♦ **Η σκακιέρα είναι ένα τετράγωνο επίπεδο ξύλο χωρισμένο σε 64 μαύρα και άσπρα τετραγωνάκια.** ♪ σκά-κι

σκακιέρα [η] ουσιαστικό
(σκακιέρες) → σκάκι

σκάλα [η] ουσιαστικό (σκάλες)
☑ Όταν θέλεις να πας από έναν όροφο σ' έναν άλλο με τα πόδια, ανεβαίνεις ή κατεβαίνεις από τις σκάλες.

σκάλα-----σκαλίζω-

✓ Όταν θέλεις να πιάσεις κάτι που βρίσκεται ψηλά, ανεβαίνεις σε μία σκάλα για να το φτάσεις. Η σκάλα αυτή είναι φορητή, δηλαδή μπορείς να τη μεταφέρεις εκεί που θέλεις.

Για

ν' ανέβεις τις σκάλες, πατάς στα σκαλιά. Το σκαλί λέγεται και σκαλοπάτι. 🎵 σκά-λα

σκαλί [το] ουσιαστικό (σκαλιά)
→ σκάλα

σκαλίζω, σκαλίζομαι ρήμα
(σκάλισα, θα σκαλίσω)

☑ Όταν σκαλίζεις το χώμα, το

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α-σκαλίζω-----σκαλώνω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σκάβεις ελαφρά και το ανακατεύεις.

✓ Όταν σκαλίζεις μία υπόθεση, ψάχνεις να βρεις τι έγινε.

✓ Όταν σκαλίζεις τα πράγματά σου, ψάχνεις μέσα στα πράγματά σου για να βρεις κάτι.

✓ Όταν σκαλίζεις ένα ξύλο, χαράζεις κάτι πάνω του μ' ένα μυτερό εργαλείο. **σκάλισμα**

 σκα-λί-ζω

σκαλοπάτι [το] ουσιαστικό
(σκαλοπάτια) → σκάλα

σκαλώνω ρήμα (σκάλωσα, θα σκαλώσω)

σκαλώνω-----σκαμπανεβάζω--

☑ Το φόρεμα της Αλίκης σκάλωσε σ' ένα καρφί. Το φόρεμα πιάστηκε σ' ένα καρφί κι έτσι η Αλίκη δεν μπορούσε να προχωρήσει. 🎵 σκα-λώ-νω

σκαμνί [το] ουσιαστικό (σκαμνιά)

☑ Το σκαμνί είναι ένα κοντό ξύλινο κάθισμα χωρίς πλάτη.
○ σκαμπό, σκαμνάκι 🎵 σκα-μνί

σκαμπανεβάζω ρήμα

☑ Όταν έχει τρικυμία, τα μικρά καράβια σκαμπανεβάζουν στα κύματα. Μας πηγαίνουν τότε πάνω, τότε κάτω. 💠 Έχουμε **σκαμπανεβάσματα.**

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α -σκαμπανεβάζω-----σκαμπό

β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

🎵 σκα-μπα-νε-βά-ζω

σκαμπίλι [το] ουσιαστικό
(σκαμπίλια)

☑ Το σκαμπίλι είναι ένα δυνατό χτύπημα που δίνουμε με την παλάμη μας στο μάγουλο κάποιου. ○ χαστούκι

🎵 σκα-μπί-λι

σκαμπό [το] ουσιαστικό

☑ Το σκαμπό είναι ένα κάθισμα χωρίς πλάτη, συνήθως κοντό και ντυμένο με ύφασμα. ○ σκαμνί

🎵 σκα-μπό ✍ 'το δωμάτιο'
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε

σκαμπό-----σκαντζόχοιρος-

στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σκανταλιά [η] ουσιαστικό
(σκανταλιές)

☑ Σκανταλιά λέμε μία μικρή αταξία. ◇ Ο Γιώργος είναι πολύ σκανταλιάρης, κάνει δηλαδή πολλές σκανταλιές.

🎵 σκα-ντα-λιά

σκανταλιάρης, σκανταλιάρα, σκανταλιάρικο επίθετο (σκανταλιάρηδες, σκανταλιάρες, σκανταλιάρικα) → σκανταλιά

σκαντζόχοιρος [ο] ουσιαστικό
(σκαντζόχοιροι)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκαντζόχοιρος---σκαρφαλώνω

☑ Ο σκαντζόχοιρος είναι ένα μικρό ζώο που έχει βελόνες στην πλάτη του. Όταν φοβάται κουλουριάζεται και μοιάζει με μπάλα.

🎵 σκα-ντζό-χοι-ρος

σκαρφαλώνω ρήμα
(σκαρφάλωσα,
θα σκαρφαλώσω)

☑ Όταν σκαρφαλώνεις κάπου, ανεβαίνεις ψηλά χρησιμοποιώντας τα χέρια και τα πόδια σου.

◇ **σκαρφάλωμα**

🎵 σκαρ-φα-λώ-νω

σκαρφίζομαι-----σκαρώνω-

σκαρφίζομαι ρήμα
(σκαρφίστηκα, θα σκαρφιστώ)

✓ Όταν σκαρφίζεσαι κάτι, σου έρχεται μία έξυπνη και πρωτότυπη ιδέα. ✍ **Ο κακός λύκος σκαρφίστηκε ένα σωρό κόλπα για να φάει την Κοκκινοσκουφίτσα.** 🎵 σκαρ-φί-ζο-μαι

σκαρώνω ρήμα (σκάρωσα, θα σκαρώσω)

✓ Όταν σκαρώνεις κάτι, σχεδιάζεις να κάνεις κάποια αταξία ή κάποια φάρσα σε κάποιον. ✓ Όταν σκαρώνεις κάτι, το σχεδιάζεις και το φτιάχνεις σε πολύ λίγο χρόνο. ✍ **Ο Κώστας σκάρωσε στα**

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκαρώνω-----σκατό

γρήγορα ένα τραπέζι από πέτρες και ξύλα. 🎵 σκα-ρώ-νω

σкасίλα [η] ουσιαστικό (σкасίλες) → σκάω

σкасμός [ο] ουσιαστικό → σκάω

σκατό [το] ουσιαστικό (σκατά)

☑ Τα σκατά είναι τα κακά των ανθρώπων και των ζώων.

✓ Λέμε ότι τα κάναμε σκατά, όταν κάποια πράγματα δεν έγιναν όπως τα θέλαμε.

◇ Όταν τα σκατώνεις, τα κάνεις θάλασσα, δηλαδή δεν πετυχαίνεις, δεν τα πας καλά

σκατό-----σκατώνω-

σ' αυτό που κάνεις. 🎵 σκα-τό
- Καλό είναι να μη λέμε «σκατά»
και «σκατώνω» μπροστά στους
άλλους, γιατί δεν είναι ευγενικό.

σκατώνω ρήμα (σκάτωσα, θα
σκατώσω) → σκατό

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με
το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη,
ψάξε μέσα στο λεξικό τις
λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο,
καημένος, πιάνω, τμήμα,
φυλακή

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σκάφος-----σκάω

σκάφος [το] ουσιαστικό
(σκάφη)

☑ **Σκάφος** λέμε ένα πλοίο ή ένα αεροπλάνο. 🎵 σκά-φος

σκάω και **σκάζω** ρήμα (έσκασα, θα σκάσω)

☑ Όταν σπας κάτι φουσκωτό με θόρυβο, το σκας. ✍ Στο πάρτι της Αθηνάς τα παιδιά έσκασαν έναν σωρό μπαλόνια.

✓ Όταν σκάνε τα χείλια σου από το κρύο, ξεραίνονται και ξεφλουδίζουν.

✓ Λέμε ότι κάποιος μας σκάει, όταν μας εκνευρίζει.

✓ «Ο κλέφτης του κυρίου Δημήτρη το έσκασε». Ξέφυγε.

σκάω-----σκέιτμπορντ-

«Μας την έσκασε» είπε ο κύριος Δημήτρης στον αστυνομικό. Μας ξεγέλασε. Η Ελένη βάζει αλοιφή για το σκάσιμο των χειλιών. Όταν λες «σκασμός» σε κάποιον είναι σαν να του λες «σκάσε». Όταν λες «σκασίλα μου», δείχνεις πως δε νοιάζεσαι για κάτι. σκά-ω

σκέιτμπορντ [το] ουσιαστικό
 Το σκέιτμπορντ είναι ένα πατίνι σαν σανίδα με ροδάκια. Αυτός που κάνει σκέιτμπορντ

- Πότε λέμε ότι σκάει κάποιος από τη ζέστη;
Στα γέλια; Από το φαγητό;

α-σκέιτμπορντ-----σκελετός

είναι πάνω στη σανίδα και τρέχει κάνοντας ακροβατικά.

♪ σκέιτ-μπορντ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σκελετός [ο] ουσιαστικό (σκελετοί)

☑ Ο σκελετός είναι όλα τα κόκαλα ενός ανθρώπου ή ενός ζώου. Ο σκελετός στηρίζει το σώμα μας.

✓ Λέμε πως κάποιος είναι σαν σκελετός, όταν είναι πάρα πολύ αδύνατος.

✓ Σκελετό έχουν και τα γυαλιά.

Πάνω στον σκελετό είναι
στερεωμένοι οι φακοί των
γυαλιών. 🎵 σκε-λε-τός

σκεπάζω, σκεπάζομαι ρήμα
(σκέπασα, θα σκεπάσω)

☑ Όταν σκεπάζεις κάτι,
απλώνεις ή βάζεις πάνω του
κάτι άλλο για να το
προστατέψεις ή για να μη
φαίνεται. ○ καλύπτω

✓ Όταν σκεπάζεις το πρόσωπο
με τα χέρια σου, το κρύβεις.

◇ Στα κρεβάτια βάζουμε
**σκεπάσματα, δηλαδή κουβέρτες
και παπλώματα.** 🎵 σκε-πά-ζω

σκεπάζω-----σκέρτσο

Η κυρία Μαργαρίτα
σκέπασε τον Κώστα,
πριν κοιμηθεί.
Άπλωσε την
κουβέρτα πάνω του.

σκεπή [η] ουσιαστικό (σκεπές)

☑ Σκεπή λέμε το πάνω μέρος
του σπιτιού. Η σκεπή σκεπάζει
το σπίτι και συνήθως είναι
φτιαγμένη από ξύλο και
κεραμίδια. ○ στέγη

✓ Η σκεπή του αυτοκινήτου
είναι το πάνω μέρος του αυτοκι-
νήτου. 🎵 σκε-πή 🖋️ 'το σπίτι'

σκέρτσο [το] ουσιαστικό
(σκέρτσα)

σκέρτσο-----σκέτος-

✓ Όταν κάποιος κάνει σκέρτσα, προσπαθεί να φανεί χαριτωμένος και να τραβήξει την προσοχή των άλλων. ○ νάζι
🎵 σκέρ-τσο

σκέτος, σκέτη, σκέτο επίθετο
(σκέτοι, σκέτες, σκέτα)

✓ Όταν τρώμε ή πίνουμε κάτι σκέτο, δεν το έχουμε ανακατέψει με άλλες ουσίες. 🖋️ Η κυρία Μαργαρίτα πίνει τον καφέ της σκέτο, δηλαδή χωρίς γάλα ή ζάχαρη.

✓ Όταν κάτι είναι σκέτο, είναι μόνο του, χωρίς αυτά που θα περίμενε κανείς να δει μαζί του.
🖋️ «Σκέτο πουκάμισο θα βάλεις

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σκέτος-----σκέφτομαι

Γιάννη, χωρίς σακάκι; Κάνει κρύο έξω» είπε η κυρία Μαργαρίτα.

🎵 σκέ-τος

σκεύος [το] ουσιαστικό (σκεύη)

☑ Τα σκεύη μαγειρικής είναι τα αντικείμενα που έχουμε στην κουζίνα για να ετοιμάζουμε και να μαγειρεύουμε το φαγητό.

Σκεύη λέμε συνήθως τις κατσαρόλες, τα τηγάνια και τα ταψιά.

◇ κατασκευάζω 🎵 σκεύ-ος

σκέφτομαι και **σκέπτομαι** ρήμα (σκέφτηκα, θα σκεφτώ)

☑ «Τι σκέφτεσαι;» ρώτησε ο

Κώστας τον 'Ιγκλι. Τι έχεις μέσα στο μυαλό σου; Τι σκέψεις κάνεις; ✓ «'Ηθελα να ξέρω ποιος σκέφτηκε να πάμε στο βουνό» είπε ο 'Ιγκλι. Ποιος είχε αυτή την ιδέα. ✓ «Τι σκέφτεστε να πάρετε μαζί σας στην εκδρομή παιδιά;» ρώτησε ο Κώστας. Τι σκοπεύετε, τι σχεδιάζετε να πάρετε; ✓ 'Όταν ο θείος Τάκης ταξιδεύει, σκέφτεται πολύ την Αλίκη και τη θεία 'Ελλη. Δεν τις ξεχνά, τις έχει στο μυαλό του. ◇ σκέψη, σκεφτικός 🎵 σκέ-φτο-μαι

σκέψη-----σκέψη

σκέψη [η] ουσιαστικό (σκέψεις)

☑ Οι σκέψεις είναι οι ιδέες που περνάνε από το μυαλό μας κάθε Κάνουμε ευχάριστες ή δυσάρεστες σκέψεις. Κάνουμε σκέψεις για τους άλλους ανθρώπους ή για μας και γι' αυτά που έχουμε

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω

να κάνουμε. Το μυαλό μας είναι γεμάτο σκέψεις.

✓ Ο Κώστας προσπαθεί να βγάλει από τη σκέψη του τον Πιτσικόκο. Προσπαθεί να τον ξεχάσει. ○ μυαλό ◇ Ο κύριος Δημήτρης είναι πολύ σκεφτικός τελευταία. Δε μιλάει πολύ, είναι βυθισμένος στις σκέψεις του. σκέφτομαι 🎵 σκέ-ψη

σκηνή [η] ουσιαστικό (σκηνές)

☑ Η σκηνή είναι μία κατασκευή από αδιάβροχο ύφασμα και μεταλλικά στηρίγματα. Τη σκηνή τη στήνουμε όταν θέλουμε να κοιμηθούμε στη φύση. Οι πρόσκοποι και οι τουρίστες που

-σκηνή-----σκηνή

κάνουν κάμπιγκ
μένουν σε
σκηνές.

✓ Η σκηνή ενός θεάτρου είναι
το μέρος όπου ανεβαίνουν οι
ηθοποιοί και παίζουν τον ρόλο
τους. Βρίσκεται απέναντι από τα
καθίσματα των θεατών.

✓ Όταν βλέπουμε σκηνές ενός
έργου, δεν βλέπουμε όλο το
έργο αλλά μόνο κάποια σύντο-
μα κομμάτια. ◇ Ο σκηνοθέτης

κάνει τη σκηνοθεσία ενός
έργου, δηλαδή δίνει οδηγίες
στους ηθοποιούς και φροντίζει
για τον τρόπο που θα παιχτεί
και θα παρουσιαστεί το έργο.

🎵 σκη-νή

σκηνοθέτης-----σκι-----

σκηνοθέτης [ο], **σκηνοθέτρια** [η] ουσιαστικό (σκηνοθέτες/σκηνοθέτριες) → σκηνή

σκι [το] ουσιαστικό

☑ Το σκι είναι ένα χειμερινό άθλημα, δηλαδή γίνεται τον χειμώνα. Στο σκι ο αθλητής φοράει τα πέδιλα του σκι και γλιστρά πάνω στις χιονισμένες πλαγιές ενός βουνού. ✓ Στη θάλασσα κάνεις θαλάσσιο σκι. ✓ Τα σκι είναι τα ειδικά πέδιλα για το χειμερινό ή το θαλάσσιο σκι. 🎵 σκι - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

--σκιά-----σκιάχτρο

σκιά [η] ουσιαστικό (σκιές)

☑ Η σκιά είναι ο χώρος όπου δε φτάνει το φως του ήλιου. ✍ Ο

Κώστας και ο Ίγκλι κάθισαν στη σκιά του δέντρου για να ξεκουραστούν. ✓ Όταν στέκεσαι

μπροστά στο φως, βλέπεις τη σκιά σου. ○ ίσκιος ● φως

🎵 σκι-ά **Δες Καραγκιόζης**

σκιάχτρο [το] ουσιαστικό (σκιάχτρα)

☑ Το σκιάχτρο είναι μία πρόχειρα φτιαγμένη μεγάλη κούκλα που βγάζουν οι αγρότες

- Ξέρεις τι είναι το θέατρο σκιών;

σκιάχτρο-----σκίζω--

στα χωράφια τους για να φοβίζουν τα πουλιά και να μην τρώνε τους σπόρους και τους καρπούς. 🎵 σκιά-χτρο

σκίζω και **σχίζω, σκίζομαι** ρήμα (έσκισα, θα σκίσω)

☑ Όταν σκίζεις ένα χαρτί ή ένα ύφασμα, το χωρίζεις σε δύο ή περισσότερα μέρη τραβώντας το από τις δύο άκρες του με τα δύο σου χέρια.

✓ Λέμε ότι σκίζεις στα μαθήματα ή σ' ένα παιχνίδι, όταν είσαι πάρα πολύ καλός σ' αυτά. ◇ Η **θεία Κατερίνα φοράει συχνά μακριές σκιστές φούστες, δηλαδή**

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκίζω-----σκίουρος

φούστες με άνοιγμα που φαίνεται σαν σκίσιμο. Η θεία Κατερίνα φοράει φούστες με μικρό σκίσιμο στο πίσω μέρος. 🎵 σκί-ζω

Το μωρό έσκισε την εργασία της Αθηνάς κατά λάθος.

σκίουρος [ο] ουσιαστικό
(σκίουροι)

☑ Ο σκίουρος είναι ένα μικρό ζώο του δάσους με κοκκινωπή γούνα. Έχει μία μεγάλη φουντωτή ουρά, πιο μεγάλη από το υπόλοιπο σώμα.

🎵 σκί-ου-ρος

σκίσιμο-----σκλάβος-

σκίσιμο [το] ουσιαστικό
(σκισίματα) → σκίζω

σκίτσο [το] ουσιαστικό (σκίτσα)

✓ Η θεία Κατερίνα είπε στην Αθηνά πως όταν μεγαλώσει λίγο θα της μάθει να φτιάχνει σκίτσα, δηλαδή θα της μάθει να σχεδιάζει γρήγορα με μολύβι. ♦ Η Αθηνά θα μάθει να σκιτσάρει, δηλαδή να κάνει σκίτσα. Όταν μεγαλώσει, θα γίνει ζωγράφος ή σκιτσογράφος. 🎵 σκί-τσο

σκλάβος [ο], **σκλάβα** [η]

ουσιαστικό (σκλάβοι, σκλάβες)

✓ Παλιότερα υπήρχαν σκλάβοι που δούλευαν για κάποιον άλλο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

αβγδεζηθικλμνξοπρστυφχψω

-σκλάβος-----σκληραίνω

χωρίς να πληρώνονται και ήταν υποχρεωμένοι να κάνουν ό,τι ήθελε ο αφέντης τους, γιατί αλλιώς τους περίμενε τιμωρία.

◇ Όταν κάποιος είναι **σκλάβος**, ζει μέσα στη **σκλαβιά**. Όταν **σκλαβώνεις** κάποιον, τον **κάνεις σκλάβο σου**. ○ φυλακίζω
● ελευθερώνω 🎵 σκλά-βος

σκλαβώνω, σκλαβώνομαι
ρήμα (σκλάβωσα, θα σκλαβώσω) → σκλάβος

σκληραίνω ρήμα (σκληρύνα, θα σκληρύνω) → σκληρός

σκληρός, σκληρή, σκληρό
επίθετο (σκληροί, σκληρές,
σκληρά)

☑ Όταν κάτι είναι σκληρό, όπως
τα μέταλλα και το ξύλο, δε
λυγίζει, δε σπάει ή δεν κόβεται
εύκολα. ● μαλακός

✓ Όταν τα μαλλιά μας, το δέρμα
μας ή ένα ύφασμα είναι σκληρά,
δε μας είναι ευχάριστο να τα
χαϊδεύουμε ή να τ' αγγίζουμε.

● απαλός, μαλακός

✓ Η βασίλισσα ήταν πολύ σκλη-
ρή με τη Χιονάτη. Η βασίλισσα
δεν ήταν καθόλου καλή με τη
Χιονάτη. ● κακός

◇ Όταν
κάποιος είναι σκληρός, φέρεται
με σκληρότητα. Όταν κάτι

-σκληρός-----σκοινί

σκληραίνει, γίνεται σκληρό.

● μαλακώνω Πολλοί άνθρωποι φέρονται **σκληρά** στα ζώα, δηλαδή τα τυραννούν.

♪ σκλη-ρός

σκοινάκι και **σχοινάκι** [το]
ουσιαστικό (σκοινάκια/
σχοινάκια) → σκοινί

σκοινί και **σχοινί** [το]
ουσιαστικό (σκοινιά)

☑ Το σκοινί είναι ένα λεπτό ή χοντρό κορδόνι, φτιαγμένο από

- Πότε λέμε ότι κάποιος είναι σκληρό καρύδι;

σκοινί-----σκόνη--

πολλά λεπτά νήματα
που τα έχουν στρίψει
όλα μαζί. Με το σκοινί
δένουμε πακέτα και
στερεώνουμε ή κρεμάμε αντικεί-
μενα Ο Κώστας και η Αθηνά
έδεσαν τη βάρκα μ' ένα σκοινί
σ' ένα βράχο. Στο διάλειμμα
τα κορίτσια παίζουν σκoinάκι.
 σκoi-νί

σκόνη [η] ουσιαστικό (σκόνες)
 Η σκόνη είναι πολύ ψιλό και
ξεραμένο χώμα. Είναι τόσο
ελαφρύ, που κυκλοφορεί στον
αέρα μέχρι να ακουμπήσει
κάπου, όπως στο πάτωμα ή στα
έπιπλα. Η Χιονάτη τίναξε τα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σκόνη-----σκοντάφτω

χαλιά του σπιτιού για να φύγουν οι σκόνες.

✓ Αγοράζουμε γάλα, κανέλα ή σαπούνι σε σκόνη, δηλαδή ξεραμένα και τριμμένα.

✓ «Τους κάναμε σκόνη στο ποδόσφαιρο!» φώναξε ο Κώστας, δηλαδή νικήσαμε με μεγάλη ευκολία. **ξεσκονίζω,**
ξεσκονόπανο σκό-νη

σκοντάφτω ρήμα (σκόνταψα, θα σκοντάψω)

 Όταν σκοντάφτεις κάπου, πέφτεις καθώς περπατάς πάνω σε πέτρα ή άλλο εμπόδιο.

✓ Όταν σκοντάφτεις, χάνεις την ισορροπία σου και μπορεί να

σκοντάφτω-----σκοπός-

πέσεις κάτω. 🎵 σκο-ντά-φτω

σκοπεύω ρήμα (σκόπευα) →
σκοπός

σκοπός [ο] ουσιαστικό (σκοποί)

☑ Όταν έχεις έναν σκοπό, έχεις
βάλει κάτι στο μυαλό σου και
θέλεις πολύ να το πετύχεις.

✍ Η Αθηνά έχει βάλει σκοπό στη
ζωή της να γίνει μία πολύ καλή
ζωγράφος.

✓ Σκοπό λέμε κι αυτόν που
στέκεται κάπου και φυλάει έναν
χώρο. ○ φύλακας, φρουρός

◇ Όταν σκοπεύεις να πας
εκδρομή, το έχεις βάλει σκοπό.
Όταν ένας κυνηγός σκοπεύει

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

αβγδεζηθικλμνξοπρστυφχψω
σκοπός-----σκόρδο

ένα αγριογούρουνο, στρέφει το όπλο εναντίον του για να το πυροβολήσει. 🎵 σκο-πός

σκορδαλιά [η] ουσιαστικό
(σκορδαλιές)→σκόρδο

σκόρδο [το] ουσιαστικό
(σκόρδα)

☑ Το σκόρδο είναι ένα άσπρο φυτό που φυτρώνει κάτω από τη γη. Έχει δυνατή μυρωδιά. Το βάζουμε στο φαγητό για να νοστιμέψει. **♦ Όταν φτιάχνεις σκορδαλιά, ανακατεύεις ψωμί, λάδι, ξίδι και μερικές σκελίδες σκόρδο, δηλαδή μερικά**

σκόρδο-----σκορπίζω-

κομμάτια σκόρδου. 🎵 σκόρ-δο

σκορπίζω και **σκορπώ,**
σκορπάω ρήμα (σκόρπισα, θα
σκορπίσω)

- ☑️ Η Αθηνά έβγαλε όλα τα παιχνίδια της από τα συρτάρια και τα σκόρπισε στο χαλί. Τα πέταξε εδώ κι εκεί. ● μαζεύω
- ✓ Μόλις χτύπησε το κουδούνι, τα παιδιά σκόρπισαν και πήγε το καθένα στο σπίτι του.
- ✓ Όταν ένα λουλούδι σκορπάει τη μυρωδιά του, ο αέρας την πηγαίνει πολύ μακριά.
- ◇ «Αθηνά, το δωμάτιο σου είναι γεμάτο σκόρπια παιχνίδια!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σκορπίζω-----σκορπιός

♪ σκορ-πί-ζω

Ο αέρας σκόρπι-
σε τα φύλλα.

σκόρπιος, σκόρπια, σκόρπιο
επίθετο (σκόρπιοι, σκόρπιες,
σκόρπια) → σκορπίζω

σκορπιός [ο] ουσιαστικό
(σκορπιοί)

☑ Ο σκορπιός είναι ένα μικρό
ζώο που μοιάζει με αράχνη. Ζει
στις ζεστές χώρες, έχει οκτώ
πόδια και δύο τσιμπίδες, ενώ το
σώμα του καταλήγει σε μία ουρά
που έχει ένα δηλητηριώδες
κεντρί. ♫ σκορ-πιός

σκοτάδι-----σκοτεινός

σκοτάδι [το] ουσιαστικό
(σκοτάδια) → σκοτεινός

σκοτεινιάζω ρήμα
(σκοτείνιασα, θα σκοτεινιάσω)
→ σκοτεινός

σκοτεινός, σκοτεινή, σκοτεινό
επίθετο (σκοτεινοί, σκοτεινές,
σκοτεινά)

☑ Ένα σκοτεινό δωμάτιο δεν
έχει πολύ φως. ✎ Όταν κόπηκε
το ρεύμα, όλα τα δωμάτια ήταν
σκοτεινά και δεν έβλεπε κανείς.

✓ Όταν φοράς σκοτεινά
χρώματα, φοράς ρούχα με
σκούρο χρώμα. ○ σκούρος
● φωτεινός, ανοιχτός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκοτεινός-----σκοτώνω

◇ Όταν ένα σπίτι είναι σκοτεινό, είναι μέσα στο σκοτάδι. Όταν σκοτεινιάζει, πέφτει ο ήλιος κι έρχεται το βράδυ. ○ νυχτώνει, σουρουπώνει, βραδιάζει

● χαράζει, ξημερώνει, φέγγει

◇ Όταν ένα δωμάτιο σκοτεινιάζει, γίνεται σκοτεινό.

♪ σκο-τει-νός

σκοτώνω, σκοτώνομαι ρήμα (σκότώσα, θα σκοτώσω)

☑ Όταν σκοτώνω κάποιον, τον κάνω να μη ζει πια, επειδή το θέλω ή και κατά λάθος.

○ θανατώνω

✓ Ο κύριος Γιάννης σκοτώνεται στη δουλειά. Κουράζεται πολύ!

σκοτώνω-----σκουλαρίκι-

✓ Ο Νίκος ξέχασε τα κλειδιά του και σκοτώνει την ώρα του περπατώντας, μέχρι να γυρίσει η μαμά του. Το κάνει για να περάσει η ώρα του. ◇ Αυτή η δουλειά είναι σκότωμα, είναι πολύ κουραστική.

🎵 σκο-τώ-νω

σκουλαρίκι [το] ουσιαστικό
(σκουλαρίκια)

☑ Το σκουλαρίκι είναι ένα κόσμημα που φοριέται στο αυτί.

🎵 σκου-λα-ρί-κι

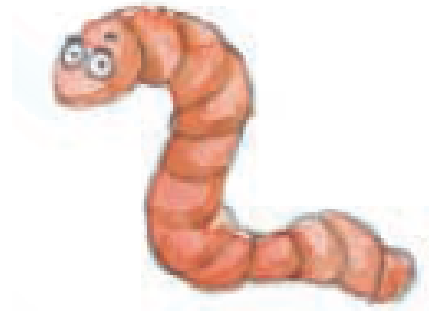
Δες κόσμημα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκουλήκι-----σκουληκιάζω

σκουλήκι [το] ουσιαστικό
(σκουλήκια)

✓ Το σκουλήκι είναι ένα μικρό ζώο με μαλακό, λεπτό και μακρύ σώμα. Δεν έχει πόδια, σέρνεται και ζει στο χώμα. **◇ Όταν ένα φρούτο σκουληκιάζει, βγάζει σκουλήκια. 🎵 σκου-λή-κι**

σκουληκιάζω ρήμα
(σκουλήκιασα, θα
σκουληκιάσω) → σκουλήκι

σκουντούφλης----σκουντουφλώ

σκουντούφλης [ο],
σκουντούφλα [η] ουσιαστικό
(σκουντούφληδες,
σκουντούφλες)→σκουντουφλώ

σκουντουφλώ και
σκουντουφλάω ρήμα
(σκουντούφλησα, θα
σκουντουφλήσω)

☑ Όταν κάποιος σκουντουφλά,
σκοντάφτει, επειδή ζαλίζεται,
είναι μεθυσμένος ή νυστάζει.

◇ Όταν είσαι **σκουντούφλης**,
σκουντουφλάς συχνά.

🎵 σκου-ντου-φλώ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκουντώ-----σκούπα

σκουντώ και **σκουντάω** ρήμα
(σκούντηξα, θα σκουντήξω)

☑ Όταν σκουντάς κάποιον ή κάτι, τον σπρώχνεις με τον αγκώνα ή με τον ώμο σου. ♦ Ο Κώστας έδωσε ένα δυνατό σκούντημα στην Αθηνά. 🎵 σκου-ντώ

σκούπα [η] ουσιαστικό
(σκούπες)

☑ Η σκούπα έχει ένα ξύλο για να την πιάνουμε, το σκουπόξυλο, και μία βούρτσα για να διώχνουμε τη σκόνη και τα σκουπίδια από το πάτωμα ή από το έδαφος. Υπάρχουν και ηλεκτρικές σκούπες που λειτουργούν με ρεύμα.

◇ Η θεία Κατερίνα
σκουπίζει κάθε μέρα το
σπίτι. Το καθαρίζει με τη
σκούπα. Τα ψίχουλα
από το χαλί όμως τα
καθαρίζει με το ηλεκτρικό
σκουπάκι. 🎵 σκού-πα

σκουπίδι [το] ουσιαστικό
(σκουπίδια)

☑ Σκουπίδι λέμε καθετί άχρηστο
ή βρόμικο που πετάμε. Όταν
πετάς κάτι στα σκουπίδια, το
ρίχνεις σ' ένα δοχείο για τα
άχρηστα πράγματα.

✓ «Δεν μάζεψαν τα σκουπίδια
εδώ και τρεις μέρες και ο δρόμος
είναι βρόμικος!» παραπονέθηκε

σκουπίδι-----σκουπιδιάρικο

η κυρία Μαργαρίτα. Το
σκουπιδιάρικο δεν
πέρασε. ♦ Οι

σκουπιδιάρηδες είναι
υπάλληλοι του δήμου που
μαζεύουν τα σκουπίδια από
τους σκουπιδοτενεκέδες του
δρόμου και τα ρίχνουν σ' ένα
μεγάλο φορτηγό, το
σκουπιδιάρικο. ♪ σκου-πί-δι

σκουπιδιάρης [ο] ουσιαστικό
(σκουπιδιάρηδες)→ σκουπίδι

σκουπιδιάρικο [το] ουσιαστικό
(σκουπιδιάρικα)→ σκουπίδι

σκουπίζω-----σκουριάζω--

σκουπίζω, σκουπίζομαι ρήμα
(σκούπισα, θα σκουπίσω) →
σκούπτα

σκουραίνω ρήμα (σκούруνα,
θα σκουρύνω) → σκούρος

σκουριά [η] ουσιαστικό
(σκουριές) ☒ Η σκουριά είναι
το κόκκινο χρώμα που βλέπεις
πάνω σε παλιά μέταλλα που
έχουν βραχεί. **♦ Τα κάγκελα
του κυρίου Μιχάλη σκούριασαν
από τη βροχή. Γέμισαν σκουριά.**
♪ σκου-ριά

σκουριάζω ρήμα (σκούριασα,
θα σκουριάσω) → σκουριά

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σκούρος-----σκούρος

σκούρος, σκούρα / σκούρη,
σκούρο επίθετο (σκούροι,
σκούρες, σκούρα)

☑ Ένα σκούρο χρώμα είναι
σκοτεινό. ● ανοιχτός,
φωτεινός ✍ Ο κύριος Δημήτρης
φοράει σκούρα ρούχα, γκρι,
καφέ και μαύρα για να μη λερώ-
νουν εύκολα.

✓ Λέμε ότι τα βρίσκεις σκούρα,
όταν βρίσκεις μεγάλες
δυσκολίες και εμπόδια.

◇ Η κυρία Μαργαρίτα σκούρυνε
τα μαλλιά της. Τα έβαψε πιο
σκούρο χρώμα. 🎵 σκού-ρος

σκούφος [ο] ουσιαστικό
(σκούφοι)

☑ Ο σκούφος είναι ένα πλεχτό καπέλο που σκεπάζει όλο το κεφάλι μας για να μην κρυώνουμε.

♪ σκού-φος

- Λέμε και το σκουφί και η σκούφια.

σκύβω ρήμα (έσκυψα, θα σκύψω)

☑ Όταν σκύβεις, γέρνεις το σώμα σου μπροστά χαμηλώνοντας το κεφάλι σου. ✎ Ο Κώ-

στας έσπασε το βάζο κι έσκυψε για να μαζέψει τα κομμάτια από το πάτωμα. ◇ Ο κύριος

σκύβω-----σκυτάλη

Μιχάλης πάλι περπατάει
σκυφτός στο δρόμο και
σκέφτεται. **σκύψιμο** 🎵 σκύ-βω

σκύλος [ο], **σκύλα** [η]
ουσιαστικό (σκύλοι, σκύλες)
☑️ Ο σκύλος είναι ένα ήμερο,
κατοικίδιο ζώο. Είναι φύλακας
του σπιτιού και των ανθρώπων.
Κάνει γαβ γαβ, δηλαδή γαβγίζει.
✓ Λέμε πως κάποιος είναι
σκυλί, όταν έχει πολλή δύναμη
και μεγάλη αντοχή. 🎵 σκύ-λος
🖋️ ‘το αγρόκτημα’
- **Λέμε και το σκυλί.**

σκυτάλη [η] ουσιαστικό
☑️ Η σκυτάλη είναι ένα μικρό

ξύλινο ραβδί που κρατούν οι αθλητές στο αγώνισμα της σκυταλοδρομίας. Στη σκυταλοδρομία αθλητές από την ίδια ομάδα μοιράζονται μία μεγάλη απόσταση δρόμου. Όταν τελειώσει τη διαδρομή που έχει να κάνει ο κάθε αθλητής, δίνει τη σκυτάλη στον επόμενο. σκυ-τά-λη

σκυφτός, σκυφτή, σκυφτό επίθετο (σκυφτοί, σκυφτές, σκυφτά) → σκύβω

σλιπ [το] ουσιαστικό
 Το σλιπ είναι το εσώρουχο που φορούν οι άντρες και οι

αβγδεζηθικλμνξοπρστυφχψω -σλιπ-----σλίπιν-μπαγκ

γυναίκες κάτω από τη μέση τους. ○ βρακί, σώβρακο

◇ σλιπάκι 🎵 σλιπ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σλίπιν-μπαγκ [το] ουσιαστικό

☑ Το σλίπιν-μπαγκ είναι ένα ζεστό πάπλωμα που το τυ-

λίγουμε και το βάζουμε σε σάκο. Το χρησιμοποιούμε συνήθως στα ταξίδια, όταν κοιμόμαστε έξω ή σε σκηνή. ○ υπνόσακος

🎵 σλί-πιν μπαγκ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε

σλίπιν-μπαγκ-----σνακ---

στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σμήνος [το] ουσιαστικό
(σμήνη)

☑ Το σμήνος είναι ένα πλήθος από μέλισσες, σφήγκες ή πουλιά. ○ σμάρι

✓ Σμήνος λέμε και την ομάδα πολεμικών αεροπλάνων.

🎵 σμή-νος

σνακ [το] ουσιαστικό

☑ Το σνακ είναι ένα πρόχειρο γεύμα, κάτι που μπορείς να φας γρήγορα κι εύκολα, όπως τα σάντουιτς και τα μπισκότα.

🎵 σνακ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σνακ-----σοβαρός

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σοβαρεύω ρήμα (σοβάρεψα, θα σοβαρέψω)→ **σοβαρός**

σοβαρός, σοβαρή, σοβαρό
επίθετο (σοβαροί, σοβαρές, σοβαρά)

☒ Όταν κάποιος είναι **σοβαρός**, δεν κάνει αστεία, ούτε γελάει και σκέφτεται πολύ πριν πει ή πριν κάνει κάτι.

✓ Ο κύριος Γιάννης λέει πως η ειρήνη στον κόσμο είναι ένα πολύ **σοβαρό** θέμα. Η ειρήνη είναι πολύ σημαντικό θέμα.

σοβαρός-----σόδα-

◇ Όταν είσαι σοβαρός, έχεις
σοβαρότητα. Όταν σοβαρεύεις,
γίνεσαι σοβαρός. 🎵 σο-βα-ρός

σόγια [η] ουσιαστικό

☑️ Η σόγια είναι ένα φυτό που το
τρώμε συχνά αντί για κρέας.

✓ Σε κάθε νηστεία η κυρία
Μαργαρίτα μαγειρεύει σόγια.

◇ σογιέλαιο 🎵 σό-για

σόδα [η] ουσιαστικό (σόδες)

☑️ Η σόδα είναι μία άσπρη
σκόνη που τη βάζουμε στα
γλυκά και στα φαγητά.

✓ Η σόδα είναι κι ένα
αναψυκτικό που το πίνουμε για
να χωνέψουμε, όταν έχουμε

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σόδα-----**σόι**

φάει πολύ. 🎵 σό-δα

σοδειά [η] ουσιαστικό (σοδειές)

☑️ Η σοδειά είναι όλα τα προϊόντα που μαζεύει ή παράγει ένας γεωργός κάθε χρονιά.

○ συγκομιδή 🎵 σο-δειά

σόι [το] ουσιαστικό (σόγια)

☑️ Το σόι σου είναι όλοι οι συγγενείς σου. ✓ «Μα τι σόι άνθρωπος είναι ο κύριος Μιχάλης; Άλλοτε φωνάζει

συνέχεια κι άλλοτε είναι καλός σαν παιδί» είπε η κυρία Μαργαρίτα. Τι είδους άνθρωπος είναι; 🎵 σό-ι

σοκ [το] ουσιαστικό

Όταν κάποιος παθαίνει σοκ, ταραζεται ή ξαφνιάζεται απότομα από κάτι κακό. ◊ Όταν σοκά-
ρεις κάποιον, τον ξαφνιάζεις
απότομα, του προκαλείς σοκ.

 σοκ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε
στον ενικό ούτε στον
πληθυντικό αριθμό.

σοκάκι [το] ουσιαστικό
(σοκάκια)

 Το σοκάκι είναι ένας μικρός
και στενός δρόμος. σο-κά-κι

σοκάρω ρήμα (σόκαρα, θα
σοκάρω) → σοκ

-σοκολάτα-----σόλα

σοκολάτα [η] ουσιαστικό
(σοκολάτες)

✓ Η σοκολάτα είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται από ζάχαρη, κακάο και γάλα.

✓ Η σοκολάτα είναι και ρόφημα.

◇ Τα σοκολατάκια είναι μικρές μπουκίτσες από σοκολάτα, τυλιγμένες σε χαρτί. Τα σερβίρουμε στις γιορτές και τα κάνουμε δώρο. Ένα σοκολατένιο αυγό είναι φτιαγμένο από σοκολάτα. Το σοκολατούχο γάλα είναι γάλα με σοκολάτα. 🎵 σο-κο-λά-τα

σόλα [η] ουσιαστικό (σόλες)

✓ Η σόλα είναι το κάτω μέρος

σόλα-----**σόου**-----

του παπουτσιού σου.

✓ Λέμε ότι το κρέας μοιάζει με σόλα, όταν είναι πολύ σκληρό.

🎵 σό-λα

σόμπα [η] ουσιαστικό (σόμπες)

☑️ Η σόμπα είναι μία συσκευή που μας ζεσταίνει τον χειμώνα. Υπάρχουν σόμπες που λειτουργούν με ξύλα, πετρέλαιο, υγραέριο ή ηλεκτρισμό.

○ θερμάστρα 🎵 σό-μπα

σόου [το] ουσιαστικό

☑️ Το σόου είναι ένα ευχάριστο θέαμα που έχει συνήθως μουσική και χορό. ✍️ Η θεία του κυρίου Μιχάλη βλέπει συχνά στην

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σόου-----σόρτς

τηλεόραση σόου με
καλεσμένους τραγουδιστές και
ηθοποιούς. 🎵 σό-ου

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε
στον ενικό ούτε στον πληθυντι-
κό αριθμό.

σορτς [το] ουσιαστικό

☑ Το σορτς είναι ένα
κοντό παντελόνι που
το φοράς το καλο-
καίρι. Σορτς φοράνε
και οι περισσότεροι αθλητές.

○ σορτσάκι 🎵 σορτς

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε
στον ενικό ούτε στον πληθυντι-
κό αριθμό.

σορτσάκι-----σούβλα--

σορτσάκι [το] ουσιαστικό
(σορτσάκια) → σορτς

σουβενίρ [το] ουσιαστικό

☑ Το σουβενίρ είναι κάτι που παίρνεις από κάπου ή κάποιον και το κρατάς για να σου θυμίζει ένα μέρος ή ένα πρόσωπο.

○ ενθύμιο 🎵 σου-βε-νίρ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σούβλα [η] ουσιαστικό
(σούβλες)

☑ Η σούβλα είναι μακρύ σίδερο ή ξύλο μυτερό στη μία άκρη για να το περνάμε μέσα από το

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α-β-γ-δ-ε-ζ-η-θ-ι-κ-λ-μ-ν-ξ-ο-π-ρ-σ-τ-υ-φ-χ-ψ-ω

σούβλα-----σουβλίζω

κρέας που θέ-
λουμε να ψή-
σουμε. ◇ Το

σουβλάκι είναι

μικρά κομμάτια από κρέας πε-
ρασμένα σε μία λεπτή και μικρή
βέργα για να ψηθούν. Όταν
σουβλίζεις το κρέας, το περνάς
στη σούβλα για να το ψήσεις.

Όταν κάτι είναι σουβλερό, είναι
μυτερό. 🎵 σού-βλα

σουβλάκι [το] ουσιαστικό
(σουβλάκια) → σούβλα

σουβλίζω ρήμα (σούβλισα, θα
σουβλίσω) → σούβλα

σούζα [η] ουσιαστικό (σούζες)

☑ Όταν ο κύριος Μιχάλης φωνάζει τον σκύλο του, εκείνος στέκεται σούζα. Μένει ακίνητος και στηρίζεται στα δύο πίσω του πόδια. ○ στέκομαι προσοχή

✓ Θυμώνει όμως πολύ, όταν βλέπει νέα παιδιά να κάνουν σούζες πάνω στις μηχανές. Να τρέχουν και να στηρίζονται μόνο στην πίσω ρόδα της μηχανής.

🎵 σού-ζα

σουλούπι [το] ουσιαστικό

☑ Το σουλούπι σου είναι η εξωτερική σου εμφάνιση. ✎ Εύκο-

λα καταλαβαίνεις πως η θεία Κατερίνα είναι αδερφή του

--σουλούπι-----σουξέ

κυρίου Γιάννη, γιατί έχουν ίδιο σουλούπι. ○ μορφή, παρουσιαστικό ◇ Όταν σουλουπώνεις κάποιον, του φτιάχνεις την εξωτερική εμφάνιση.

♪ σου-λού-πι

σουλουπώνω, ρήμα
(σουλούπωσα, θα σουλουπώσω) → σουλούπι

σουξέ [το] ουσιαστικό

☑ Όταν έχεις σουξέ σε κάτι, έχεις μεγάλη επιτυχία.

✓ Σουξέ λέμε και το τραγούδι που γνωρίζει μεγάλη επιτυχία.

○ επιτυχία ♪ σου-ξέ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή όταν μιλάμε με τους φίλους μας και όχι όταν γράφουμε.

σούπα [η] ουσιαστικό (σούπες)

✓ Η σούπα είναι ένα ζεστό φαγητό με ζουμί από κρέας, ψάρι ή λαχανικά που το τρώμε σε βαθύ πιάτο.

✓ Λέμε πως κάτι έχει γίνει σούπα, όταν είναι άνοστο, βαρετό ή συνηθισμένο. ♦ **κοτόσουπα, κρεατόσουπα, λαχανόσουπα, ψαρόσουπα** 🎵 σού-πα

-σούπερ-----σούπερμαρκετ

σούπερ επίθετο

☑ Λέμε ότι κάτι είναι **σούπερ**, όταν είναι το πιο καλό, το πιο μεγάλο ή το πιο τέλειο.

♪ σού-περ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Συνήθως χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή όταν μιλάμε με τους φίλους μας.

σουπερμάρκετ [το] ουσιαστικό

☑ Το **σουπερμάρκετ** είναι ένα μεγάλο κατάστημα που πουλάει κυρίως τρόφιμα αλλά και άλλα είδη, όπως καλλυντικά, συσκευές ή και ρούχα.

♪ σου-περ-μάρ-κετ

σούπερμαρκετ-----σούρα--

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σουπιά [η] ουσιαστικό
(σουπιές)

✓ Η σουπιά είναι ένα ζώο της θάλασσας χωρίς κόκαλα. Έχει δέκα πλοκάμια και όταν την πλησιάζει ένας εχθρός, πετάει το μελάνι της.

✓ Λέμε πως κάποιος είναι σουπιά, όταν ξεφεύγει από τις δυσκολίες με πονηρό τρόπο.

🎵 σου-πιά ✍️ 'η θάλασσα'

σούρα [η] ουσιαστικό (σούρες)
→ σουρώνω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σουρώνω-----σουρώνω

σουρώνω ρήμα (σούρωσα, θα σουρώσω)

☑ Ο θείος Αλέκος πίνει πολύ τσάι του βουνού. Το βράζει και μετά το σουρώνει σ' ένα φλιτζάνι. Το στραγγίζει μ' ένα σουρωτήρι για να μη μείνουν φύλλα μέσα στο φλιτζάνι. ○ στραγγίζω

✓ «Μη σουρώσεις πολύ το φόρεμα, γιατί θα σε παχαίνει!», είπε η κυρία Μαργαρίτα στη θεία Έλλη. Μην του κάνεις πτυχές.

◇ Η θεία Έλλη προτιμάει τις ίσιες φούστες, ενώ στην κυρία Μαργαρίτα πάνε περισσότερο οι φούστες με σούρα. ○ πιέτα
Με το σουρωτήρι σουρώνουμε τα μακαρόνια. 🎵 σου-ρώ-νω

σουρωτήρι-----**σούσουρο**-----

σουρωτήρι [το] ουσιαστικό
(σουρωτήρια)→ σουρώνω

σουσάμι [το] ουσιαστικό
(σουσάμια)

☑ Το κουλούρι και το παστέλι
είναι φτιαγμένα με σουσάμι,
δηλαδή με μικρούς νόστιμους
σπόρους. ♦ Ένα σουσαμένιο
κουλούρι έχει επάνω του
σουσάμι. 🎵 σου-σά-μι

σούσουρο [το] ουσιαστικό

☑ Μόλις η δασκάλα ανακοίνωσε
πως τα παιδιά θα γράψουν αύριο
τεστ, ακούστηκε ένα σούσουρο.
Ακούστηκε ένας θόρυβος από
τα παιδιά που ψιθύριζαν.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

-σούσουρο-----σούστα

✓ Όταν μαθεύτηκε πως ο κύριος Μιχάλης μάζεψε τα κουταβάκια στο σπίτι του έγινε μεγάλο **σούσουρο** στη γειτονιά. Άλλοι έλεγαν πως θα τα κρατήσει κι άλλοι πως θα τα δώσει αλλού.

♪ σού-σου-ρο

σούστα [η] ουσιαστικό
(σούστες)

☑ - Γιατί όταν πηδάω στο κρεβάτι του μπαμπά και της μαμάς, τινάζομαι προς τα επάνω; ρώτησε η Αθηνά.- Μα, γιατί έχει **σούστες** είπε ο Κώστας. ○ ελατήριο

✓ **Σούστες** βάζουμε και στα ρούχα. Είναι μικρά μεταλλικά κουμπιά με δύο μέρη. Το ένα

σούσουρο-----σουτ-----

μπαίνει μέσα στο άλλο, όταν τα πιέζουμε. 🎵 σού-στα

σουτ [το] ουσιαστικό

☑ Το τελευταίο σουτ του Κώστα έσωσε την ομάδα του, αφού η μπάλα μπήκε στα δίχτυα του τερματοφύλακα. Το τελευταίο χτύπημα της μπάλας προς τα δίχτυα. **◇ Όταν ο Κώστας σουτάρει, χτυπάει τη μπάλα, κάνει ένα σουτ. 🎵 σουτ - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.**

σουτ επιφώνημα

☑ Λέμε σε κάποιον «**ΣΟΥΤ!**», όταν θέλουμε να κάνει ησυχία.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

σουτ-----σοφέρ

○ ησυχία, τσιμουδιά, σιωπή,
άχνα 🎵 σουτ

σουτάρω ρήμα (σούταρα, θα
σουτάρω) → σουτ

σουτζουκάκι [το] ουσιαστικό
(σουτζουκάκια)

☑ Τα σουτζουκάκια είναι
μακρόστενα κεφτεδάκια
συνήθως με κόκκινη σάλτσα.
🎵 σου-τζου-κά-κι

σοφέρ [ο], **σοφερίνα** [η]
ουσιαστικό (σοφέρ, σοφερίνες)

☑ Η δουλειά του σοφέρ είναι να
οδηγεί αυτοκίνητα.

σοφέρ-----σοφίτα--

 Ο διευθυντής της εταιρείας που δουλεύει η κυρία Μαργαρίτα έρχεται μ' ένα αυτοκίνητο που το οδηγεί σοφέρ. ○ οδηγός

♪ σο-φέρ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σοφία [η] ουσιαστικό (σοφίες)
→ σοφός

σοφίτα [η] ουσιαστικό (σοφίτες)

☑ Η σοφίτα είναι ένα μικρό δωμάτιο κάτω από τη σκεπή ενός σπιτιού. ♪ σο-φί-τα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.